

Skjøtselsplan for Heimværet, Nærøysund kommune, Trøndelag fylke

Solfrid Helene Lien Langmo

Skjøtselsplan for Heimværet, Nærøysund kommune, Trøndelag fylke

Forfattere: Solfrid Helene Lien Langmo

Publisert: 01.03.2023

Antall sider: 55 sider

Publiseringstype: PDF med aktive lenker

Oppdragsgiver: Statsforvalteren i Trøndelag

Tilgjengelighet: Dokumentet er offentlig tilgjengelig

Rapporten refereres som: Langmo, S. H. L. 2023. Skjøtselsplan for Heimværet, Nærøysund kommune, Trøndelag fylke. Biofokus rapport 2023-052. Stiftelsen Biofokus. Oslo.

Forsidebilder: Slåttemark og kystlynghei på Heimværet / Prestekrage-eng / Kysthumle (NT) på hvitkløver / Tiriltunge er en viktig art for mange insekter / Kystlynghei med nattfiol. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo

Biofokus rapport 2022–052

ISSN 1504-6370

ISBN 978-82-8449-223-0

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
www.biofokus.no

Forord

Skjøtselsplanen for Heimværet i Nærøysund kommune er utarbeidet av Biofokus på oppdrag fra Statsforvalteren i Trøndelag. Skjøtselsplanen gir faglig forankrede anbefalinger for restaurering og skjøtsel av den trua naturtypen kystlynghei, og er i samsvar med handlingsplanen for Utvalgt naturtype kystlynghei. Den baserer seg på feltbefaring og intervjuer med representant for Nærøysund kommune.

På Heimværet finnes både slåttemark og kystlynghei tett sammen, og rapporten er derfor en felles skjøtselsplan for de to utvalgte naturtypene.

Rapporten er delt inn i to hoveddeler. Første del (kap. 1 og 2) gir en generell beskrivelse av naturtypen kystlynghei, samt beskrivelse av skjøtsel og restaurering av naturtypen. Andre del (kap. 3 og utover) er rettet mot den som skal utføre skjøtsel og forvaltningen, og omhandler naturgrunnlaget og dagens drift i området, samt beskrivelsen av konkrete restaurerings- og skjøtselstiltak innenfor lokalitetene. I tillegg til kystlynghei finnes også en rekke mindre slåttemarker på Heimværet. Også for disse er skjøtsels- og restaureringsråd inkludert.

Som vedlegg finnes en beskrivelse av de verdifulle naturtypene som inngår i drifta. Den genererer i hovedsak informasjon rettet inn mot forvaltning, inkludert søkbare egenskaper for området i Miljødirektoratets naturbase. I tillegg finnes bilder og artslister, samt eksempel på villsaudrift gjennom året og retningslinjer for lyngsviing utarbeidet av SNO.

Biofokus takker Statsforvalteren ved Simon Heier for godt samarbeid i prosessen med skjøtselsplanen. Vi takker også Anne Mette Haugan, Nærøysund kommune for faktaopplysninger, god dialog og verdifulle innspill til planen.

Markabygda, 01.03.2023

Solfrid Helene Lien Langmo

Noen av innbyggerne på Heimværet.

Innhold

1	Generelt om kystlynghei.....	5
1.1	Ulike typer kystlynghei.....	5
1.2	Geografiske variasjoner av kystlynghei.....	6
2	Generelt om skjøtsel av kystlynghei	7
2.1	Beiting og dyrehold i kystlynghei	7
2.2	Lyngsviing	9
2.3	Restaurering av kystlynghei	10
2.4	Mer informasjon.....	10
3	Heimværet, naturgrunnlag og dagens drift.....	11
3.1	Kort områdebeskrivelse av Heimværet	11
3.2	Driftsbeskrivelse	15
4	Skjøtselsplan for Heimværet.....	17
4.1	Mål for skjøtsel	17
4.2	Planlagte skjøtselstiltak	20
4.3	Oppfølging av skjøtselsplanen	26
5	Detaljert beskrivelse av naturtypene på lokaliteten	27
6	Kilder.....	33
	Vedlegg.....	34
	Bilder	34
	Artslister.....	43
	DN13-beskrivelser	47
	Eksempel på villsaudrift gjennom året fra Grøneng (Sogn og Fjordane)	52
	Retningslinjer for lyngsviing utarbeidet av SNO	53

1 Generelt om kystlynghei

Kystlynghei er en flere tusen år gammel naturtype som er dominert av røsslyng. Naturtypen har blitt til i de ytterste, oseaniske strøkene langs kysten der klimaet er så mildt at småfe har kunnet gå ute hele året, eller det meste av året. Om sommeren har også storfe beitet i lyngheia, og lyng ble slått til vinterfôr. For å skape godt beitegrunnlag ble lyngheiene svidd slik at det oppsto en mosaikk av gras- og urtevegetasjon (på nysvidde arealer) og lyngvegetasjon. Røsslyng er en vintergrønn dvergbusk som beites hele året, men er viktigst som fôrplante om seinhøsten og vinteren. Grasvegetasjonen er først og fremst vår- og

Røsslyng er en viktig art i kystlyngheia.

sommerbeite, men særlig starr kan spille en viktig rolle vinterstid. Selv om det er mange trekk i driftsmåten som er relativt ensartet, varierer både bruken og utformingen av kystlyngheia fra sør til nord og fra øst til vest.

Kystlyngheiene har spilt en viktig rolle i ressursutnyttelsen langs kysten og utgjorde tidligere ca. 2 % av landarealet i Norge. De strekker seg fra Lofoten i Nordland til Kragerø i Telemark. Det er også lynghei på noen få øyer i ytre Oslofjord, bl.a. på Hvaler i Østfold. Lyngheidriften har gått sterkt tilbake i løpet av 1900-tallet. Når driften reduseres eller opphører, gror lyngheiene igjen. Også skogplantning, gjødsling, oppdyrking, nedbygging og nitrogennedfall utgjør trusler mot gjenværende arealer, og kystlynghei er nå en sterkt truet naturtype (Norderhaug & Johansen 2011). Tradisjonell drift med helårsbeiting, eller beiting store deler av året, og lyngsviing er en forutsetning for opprettholdelse av kystlynghei.

Naturtypen kystlynghei inngår i kystlandskapet i en mosaikk med en rekke andre naturtyper slik som semi-naturlig eng- og strandeng, strandberg og myr. Det norske kystlyngheilandskapet utgjør en del av et større lyngheilandskap som finnes langs atlanterkysten sør til Portugal. I Norge, som i resten av det europeiske kystlyngheiområdet er lyngheia på sterk tilbakegang. Norge har verdens nordligste kystlyngheier og dermed et spesielt ansvar for å ivareta disse. Variasjoner i miljøvariabler (kalkinnhold, uttørkingsfare og vannmetning) danner grunnlag for en rekke grunntyper av kystlynghei, og variasjoner i bruk (lyngsviing og beiting) øker kompleksiteten i artssammensetningen og diversitet. Tiden etter lyngsviing kan deles inn i fire ulike faser; pionerfase, byggefase, moden fase og degenererende fase, og enkelte arter kobles spesifikt til noen av disse fasene. Nybrent kystlynghei med lyng i pionerfasen inneholder en del urter og gras, mens gammel lynghei (30-50 år) ofte er meget artsfattig og har et velutviklet mosedekke. Selv om lynghei generelt regnes som et relativt sett artsfattig økosystem er det totale biologiske mangfoldet knyttet til hele lyngheisyklusen betydelig. Som i de fleste andre semi-naturlige økosystemer øker også artsmangfoldet, spesielt av de skjøtelsavhengige artene, med kalkinnholdet i jorda (pH).

1.1 Ulike typer kystlynghei

Kunnskapen om variasjonen i kystlyngheivegetasjonen er under utvikling. Det nyeste systemet for beskrivelse av variasjonen i norsk natur, Natur i Norge (NiN), deler kystlynghei på grunnlag av kalkinnhold, uttørkingsfare og vannmetning inn i tolv grunntyper: Kalkfattig bakli-hei, kalkfattig kystlynghei, kalkfattig tørr

kystlynghei, kalkfattig fuktig kystlynghei, intermediær bakli-hei, intermediær kystlynghei, intermediær tørr kystlynghei, intermediær fuktig kystlynghei, svakt kalkrik kystlynghei, svakt kalkrik tørr kystlynghei, sterkt kalkrik kystlynghei, sterkt kalkrik tørr kystlynghei (Halvorsen et al. 2015).

I tillegg til røsslyng er bl.a. blåbær, flekkmariehånd, tyttebær, krekling, smyle, kornstarr, tepperot og skrubbær vanlige arter i norske kystlyngheier. Kalkrik kystlynghei skiller seg fra den kalkfattige ved et høyere innslag av kalkrevende arter som flekkmure, blåstarr, reinrose, vill-lin, fjellfrøstjerne og orkideer. Bakliheier, som ofte er nord- og østvendte, gjerne i humide skråninger, har typiske arter som bjørnekam, revebjelle, ormetelg, blåbær og blokkebær. Kystlynghei med høy uttørkingsfare har gjerne arter som heigråmose, melbær, kveinarter, finnskjegg og gulaks. Kystlynghei med høy vannmetning skiller seg fra tørrere grunntyper ved et framtrædende innslag av fuktkrevende arter og myrarter som klokkeling, blokkebær, rome og bjønnskjegg. Nedenfor finner du en kort beskrivelse av karakteristiske trekk for kystlynghei i sør, vest og nord. For å ivareta det biologiske mangfoldet er det viktig å ivareta lyngheier som representerer variasjonen langs hele kysten i tillegg til variasjonen i lokale komplekse miljøvariabler.

1.2 Geografiske variasjoner av kystlynghei

Sør-Norge

Det meste av kystlyngheiene i sør er relativt tørr kystlynghei, fukthei er sjeldnere. I de sørlige heiene forekommer klokkesøte langs kysten fra Lindesnes til Stavanger. I sørhellende lyngheier på litt næringsrik grunn kan man finne en del andre urter som blodstorkenebb, fagerperikum, kystmaure og firtann. På Lista og Jæren finnes det fortsatt en meget spesiell lyngheitype: lynghei som er et suksesjonstrinn mellom marehalmdyne og skog. De domineres av røsslyng, krekling, krypvier, marehalm og sandstarr.

Vest-Norge

Kystlyngheiene i vest dvs. fra Rogaland til Møre og Romsdal, har størst utstrekning i vest-øst-retning og for hundre år siden gikk lyngheia her langt inn i fjordene. I dag dominerer imidlertid lyngheia først og fremst de ytterste øyene og de ytre fjordstrøkene. Her finnes arter med høye krav til fuktighet og lang vekstsesong. Klokkeling, som vokser i fuktigere områder enn røsslyng, er vanlig her, og purpurlyng, som er frostømfintlig, finnes i en smal stripe ytterst på kysten til Sunnmøre. En rekke arter med vestlig utbredelse i Norge har lyngheia her som sitt viktigste habitat, for eksempel vestlandsvikke, lyngøyentrøst, fagerperikum, heiblåfjær og kystmyrklegg. Artsmangfoldet synker fra vest mot øst på grunn av at de klart vestlige artene faller ut.

Midt- og Nord-Norge

Fra Trøndelag til Nordland, dominerer fukthei på grunn av mye nedbør og lav temperatur. Torvdybden kan være flere desimeter og overgangen mot myr er glidende. Krekling blir et stadig vanligere innslag nordover og kan bli mer dominerende enn røsslyngen. Siden den har lavere beiteverdi kan det skape problemer i områder med vinterbeiting. Slåttestarr og torvull er også vanlige. Fra Sunnmøre og nordover minker innslaget av vestlige arter, mens innslaget av nordlige arter og fjellarter øker, som for eksempel dvergbjørk, rypebær og molte. Tørrhei (høy uttørkingsfare og lav vannmetning) kan forekomme i sørhellinger og på arealer med skrint jordsmonn. Her øker andelen av urter og gras som tepperot, engkvein og rødsvingel, og melbær er et karakteristisk innslag. Den norske kysten domineres av fattige bergarter, men nordover finnes det innslag av kalkrike bergarter som gir rik hei med innslag av kalkkrevende arter. Også på skjellsand kan det utvikles slik rik hei.

2 Generelt om skjøtsel av kystlynghei

Kystlyngheiene er skapt ved rydding av skog, lyngsviing, beiting og lyngslått. De har utviklet seg gjennom gjensidig påvirkning mellom lynghei og beiting, først og fremst med gammelnorsk sau, men også med geit og sommerbeiting med storfe. Helårsbeite med gammelnorsk sau ansees som den viktigste driftsmåten for å ta vare på kystlynghei. Ved innsiktsfull drift kan en også skjøtte kystlynghei ved beiting med spælsau, norsk kvit sau eller andre saueraser fra tidlig vår til sein høst, og tidvis vinterbeiting kombinert med tilleggsfôring når forholdene tilsier det. Storfe som kviger, sinkyr (kyr i tørpperioden), ammekyr med kalv samt kastrater kan beite i kystlynghei om sommeren når det inngår strandeng eller andre arealer med gras- og halvgras i tilstrekkelig omfang i beiteområdet som helhet.

2.1 Beiting og dyrehold i kystlynghei

Beiting er viktig for ivaretagelsen av kystlyngheiene, og i snøfattige og vintermilde kyststrøk med kystlynghei finner man former for utegangerdrift. Hold av dyr, uansett driftsform, krever at man følger tilhørende regelverk, se www.lovdato.no. Utegangerdrift er omtalt spesifikt flere steder i regelverket, med både egne tilpasninger og med dispensasjoner fra hovedregelverket mot at enkelte vilkår holdes. Av viktige regelverk å sette seg inn i, kan man trekke frem: «Lov om dyrevelferd» (Dyrevernlova), «Forskrift om velferd for småfe», «Forskrift om velferd for produksjonsdyr», «Forskrift om merking, registrering og rapportering av småfe» og «Forskrift om bekjempelse av dyresjukdommer». Dispensasjon om «utegang uten tjenlig oppholdsrom» krever tillatelse fra Mattilsynet.

For å kunne tilpasse dyretallet til beitegrunnlaget, må beitegrunnlaget vurderes. Beitegrunnlaget påvirkes av variasjoner i både naturforhold og hevd, og må derfor vurderes for hvert enkelt beite. Ofte inngår det flere naturtyper i det samlede kystlandskapet som beites, noe som også bør tas inn i den totale vurderingen av dyretallet. Dette kan være strandenger som er gode vår- og sommerbeiter, eller myr som kan ha viktige halvgress og starr utover høst og vinter. Kystlynghei i god hevd utgjør gode beiter, og inneholder helst vekslinger av røsslyng i både pionerfase, byggefase og moden fase. Dette gjør at beitedyrene kan veksle mellom røsslyngplanter av ulik alder og høyde. Beitekvaliteten til røsslyngen varierer med alder, og særlig gammel, forvædet og skadet røsslyng forringer beitene mye. En del kystlyngheier finnes i vekslinger med mye bart berg, mens andre lyngheier danner tette tepper hvor røsslyngen har et høyt dekke. Både dekning og kvalitet på røsslyng tas med i beregningen av dyretall per arealenhet.

Gode vinterbeiter er nødvendig for et godt dyrehold. Nøkkelarten røsslyng inngår i beitegrunnlaget gjennom hele året, men er viktigst utover høsten og vinteren, da omfanget av andre beiteplanter reduseres. Selv om røsslyng er den viktigste vinterbeiteplanta, er tilgang på starr og gras som dyra finner innimellom lyngen betydningsfull for det samlede næringsopptaket om vinteren. Småfe på utmarksbeite skal etter regelverket ha tilsyn minst en gang per uke i områder uten særskilt risiko. Ved mistanke om økt fare må tilsynet intensiveres slik at forhold som kan medføre dårlig velferd, syke, skadde og avmagrede dyr, oppdages så tidlig som råd er. Det er en forutsetning at beitelokalitetene gir muligheter for å komme til med nødfôr, også i perioder med dårlig vær. Beitene må ha tilstrekkelig ferskvannstilgang gjennom hele året. Det må planlegges løsninger for mulig vannmangel, både sommer som vinter.

I «Forskriften om velferd for småfe», omtales utegangerdrift spesielt, og i § 18 «Unntak fra kravet om tjenlig oppholdsrom – utedrift», kan oppsummeres i følgende viktige punkt:

- 1) *Dyretallet skal tilpasses beitegrunnlaget.*
- 2) *Eier eller annen med ansvar for dyrene skal ha mulighet til raskt å skaffe tilstrekkelig og egnet fôr i tilfelle situasjoner der beitet ikke gir tilstrekkelig næring.*
- 3) *Det skal etableres fôringsplass som gjør det mulig å fôre dyrene på en god måte.*
- 4) *Terreng og vegetasjon skal gi tilstrekkelig ly, og dyrene skal ha beskyttende ullfell i kalde årstider.*
- 5) *Det skal etableres innhegning som gjør det mulig å samle dyrene.*
- 6) *Dyrene skal samles når det er nødvendig av dyrevernmessige hensyn, og minimum vår og høst for kontroll, merking, napping og klipping av ull, nødvendig parasittbehandling, o.l.*
- 7) *Paring skal skje slik at lamming og kjeing kan forekomme når beite- og klimaforhold er gunstige.*
- 8) *Tilsynet skal intensiveres før og under lamming.*

Gammelnorsk sau og andre husdyrslag

Gammelnorsk sau (ofte kalt villsau) er mye brukt i utegangerdrift i kystlynghei, ettersom det er en hardfør, lett sau som er tilpasset helårsbeiting hvor det er vilkår for det. Under de riktige kombinasjoner av milde vintre, tilstrekkelig med areal og velskjøttede kystlyngheier, greier gimrer og voksne sauer av gammelnorsk sau seg vanligvis tilfredsstillende gjennom vinteren. Paring skal skje slik at lamming om våren ikke starter før beitegraset er kommet i vekst slik at sauene finner næringsrikt fôr til produksjon av melk. Kommer det tungt snøfall som blir liggende, og som gjør det vanskelig for sauene å få tak i tilstrekkelig fôr, må en straks sette inn tiltak med

Gammelnorsk sau er godt tilpassa beiting i kystlynghei.

tilleggsfôring og om nødvendig hente dyrene i hus og/eller innhegning med ly for nødvendig oppfølging. Innholdet av protein i beiteplantene gjennom vinteren er gjerne noe knapt. Gammelnorsk sau kan i noen grad tære litt på kroppsreserver gjennom vinteren. Dyrene må da ha fått bygd opp kroppsreserver gjennom sommer, høst og førjulsvinter.

Dersom lammene fra sau i kystlynghei ikke har nådd tilfredsstillende slaktevekt, kjøttsetting og fettinnhold ved tidspunktet for høstslaktning må man gjøre tilpasninger. Disse lammene som ikke er slaktemodne må da overvintres på en måte som sikrer tilstrekkelig fôrtilgang og god dyrevelferd. Små sauelam må ikke gå sammen med vær slik at de kan bli paret, da drektighet krever svært mye og setter individet tilbake i utvikling, og kan være i strid med kravet om godt dyrehold. Produksjonsmessig er det heller ikke noen god løsning at utegangersau lammer årsgamle, da en lett kan komme inn i en vond sirkel med seinere lamming og dermed små lam om høsten.

Vanlig norsk kvit sau og andre norske langhalete raser med regional utvikling og tilpassing (steigar, cheviot, ryggja), spælsau og eventuelt andre saueraser kan også beite i kystlynghei lenge utover høsten der det er vilkår for det, og i deler av vinteren når det blir kombinert med innefôring som sikrer dyra tilstrekkelig med energi og protein. Driftsmåten som kombinerer utegangerdrift og innefôring er lite brukt i dag sammenlignet med tidligere, men er fortsatt i bruk m.a. i området ved Lindesnes i Vest-Agder, Rogaland, Hordaland og enkelte steder videre nordover langs kysten. Beiting med de langhala sauerasene eller spælsau i kystlynghei gjennom sommeren vil ofte gi mindre tilvekst på lamma enn annet utmarks- eller fjellbeite. Mengdeinnslaget av gras og urter er viktig, det gjelder å få en god start på tilveksten hos lamma fra våren av, og at tilveksten ikke stagnerer og blir for lav når en kommer utover sommeren og seinsommeren. Ved større innslag av strandeng i tilknytning til kystlynghei, kan beitet være tilfredsstillende som sommerbeite både til tyngre saueraser og stedvis til storfe (sinky, kviger, kastrater, ammekyr). Naturtypen strandeng er det generelt mer av på deler av Trøndelagskysten og særlig i Nordland (Helgelandskysten) enn hva som er tilfelle på Vestlandet.

2.2 Lyngsviing

Lyngsviing er avgjørende både for opprettholdelse av ønsket artsinnhold i lyngheiene og det biologiske mangfoldet, og for sikring av godt og tilstrekkelig beitegrunnlag. Det er derfor viktig å planlegge lyngsviingen for flere år framover slik at man til enhver tid har den mosaikk av grasarealer og lyngarealer av forskjellig alder som er ønskelig. Ved planleggingen av avsviingen må man også ta hensyn til spesielle verdier knyttet til området, slik som fugl, kulturminner, landskapsestetikk og eventuelle erosjonsproblemer. Det er viktig å orientere seg om hvilke verdier som finnes i

Lyngsviing er ei vanleg skjøtselsform i kystlynghei.

området gjennom f. eks forvaltningsorgan som kommunen, fylkeskommunen, Statsforvalteren eller Miljødirektoratet/Statens Naturoppsyn, og tilpasse den planlagte skjøtselen til disse verdiene.

Når det gjelder lyngsviing, er de generelle rådene at avsviingsflatene ikke skal være for store. Med store avsviingsområder minker det biologiske mangfoldet og sauene får vanskeligere for å finne godt fôr i tilstrekkelige mengder til enhver tid. For lammenes tilvekst er det spesielt viktig at det finnes lett tilgjengelige grasarealer fra våren og utover sommeren. Lyngsviingsarbeidet blir imidlertid mer arbeidskrevende når avsviingsarealene er små så det gjelder å finne en passe balanse.

I denne sammenheng er det viktig å kunne vurdere og bestemme hvor lang tid det skal gå mellom hver gang man svir av samme område dvs. hvilken rotasjonsperiode lyngheivegetasjonen skal ha. Utviklingen av røsslyngplanten går gjennom flere faser, fra pionerfase til byggefase og videre til moden fase. Fôrproduksjonen er høyest i tidlig byggefase. Når lyngen begynner å bli gammel («moden») dvs. vanligvis når den har blitt 20-30 cm høy, brenner man på nytt. Hvor lang tid det tar varierer med klima, lokale vokseforhold og beitetrykk, men man regner med 8-20 år. Siden utviklingen av røsslyngen kan variere så mye er det viktig at man lager individuelle skjøtselsplaner som tar hensyn både til røsslyngens evne til å

regenerere, røsslyngens tilveksthastighet og en vurdering av problemarter som kan komme inn etter sviing. Eksempler på problemarter er einstape, sitkagran, rynkerose og tistler.

Selve avsviingsarbeidet må også planlegges nøye med hensyn til hvor ilden skal starte og avsluttes. Myr- og vannkanter kan være naturlige avslutningslinjer, men det hender at man må lage branngater (5-6 m) for å sikre en god avslutning. Man må sørge for å ha brannsløkkingsutstyr tilgjengelig og man må varsle brannvesenet på forhånd. Naboer bør også varsles. Det er viktig å være mange nok for å sikre at man kan styre brannen. Brenning må bare gjennomføres under gunstige værforhold og med tele eller fuktig jord, dvs. i perioden fra sein høst til tidlig vår. Hvis man ikke selv har erfaring med lyngsviing, bør man få hjelp fra noen med erfaring, i hvert fall første gangen.

2.3 Restaurering av kystlynghei

I gammel lynghei dvs. lynghei som ikke har vært brent på lenge, kan det være et kraftig oppslag av busker og trær. Hvis lyngheia skal tas i bruk igjen bør dette ryddes før man brenner på nytt. Noe bjørk, rogn og ulike vierarter bør imidlertid settes igjen fordi det kan være viktig «tilskuddsfôr» for sauene. I gammel lynghei er det mer mose og lav i bunnsjiktet enn i lynghei som har vært i kontinuerlig drift. Det kan forårsake seinere regenerering av vegetasjonen etter sviing. I tillegg kan gammel lyng ha vanskeligere for å sette rotskudd, noe som også forsinker regenereringen. Selv om regenereringen i gammel røsslyng går seint etter første sviing, kan det gå raskere ved ny sviing. Det beste resultatet oppnås imidlertid i områder som ikke er for gjengrodde.

2.4 Mer informasjon

For mer utfyllende om skjøtsel, restaurering og hevd, se: **Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker** som finnes på Miljødirektoratet sine hjemmesider: <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/publikasjoner-fra-dirnat/annet/skjotselsboka/>

Annen aktuell litteratur:

- Buer, H. 2011. Villsauboka. Selja Forlag, Florø.
- Haaland, S. 2002. Fem tusen år med flammer; det europeiske lyngheilandskapet. Vigmostad & Bjørke.
- Halvorsen, R., Bryn, A., Erikstad, L. & Lindgaard, A. 2015. Natur i Norge - NiN. Artsdatabanken, Trondheim (<http://www.artsdatabanken.no/nin>).
- Halvorsen, R., medarbeidere og samarbeidspartnere, 2015. NiN – typeinndeling og beskrivelsessystem for natursystemnivået. – Natur i Norge, Artikkel 3 (versjon 2.0.3): 1–509 (Artsdatabanken, Trondheim; <http://www.artsdatabanken.no>.)
- Kaland, P.E. & Vandvik, V. 1998. Kystlynghei. S. 50-60 i: Framstad, E. & Lid, I.B. (red.) Jordbrukets kulturlandskap, Universitetsforlaget, Oslo.
- Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.
- Nilsen, L.S. (red.) 2009. Naturen. Populærvitenskapelig tidsskrift. 2009-2: 66-128. Spesialnummer om kystlynghei i Norge.

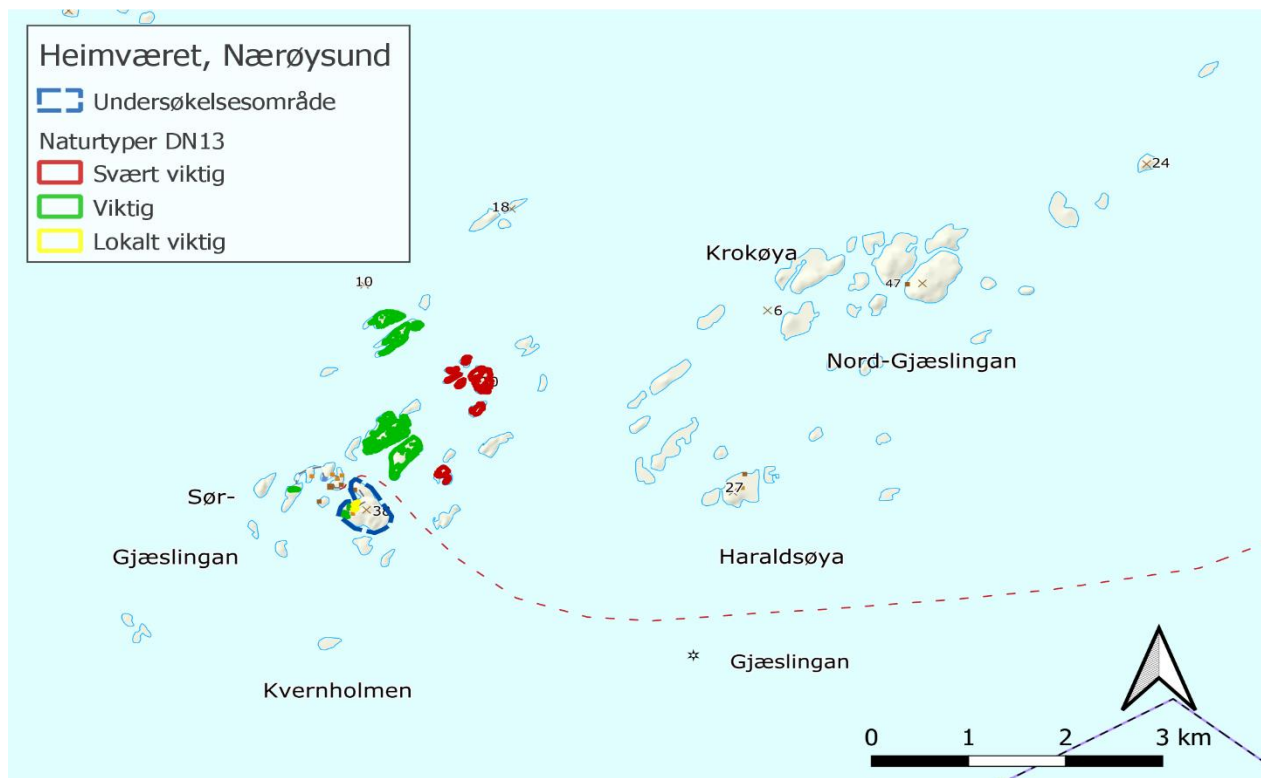
3 Heimværet, naturgrunnlag og dagens drift

3.1 Kort områdebeskrivelse av Heimværet

Sør-Gjæslingan er en gruppe små øyer med et fraflyttet fiskevær ca. 25 km sørvest ut mot havstykket Folla i Nærøysund kommune i Trøndelag. Området har i perioder vært det største fiskeværret sør for Lofoten med 4000-5000 fiskere i de beste sesongene. Det omfatter rundt 80 øyer, holmer og skjær. Heimværet er den største øya på Sør-Gjæslingan og innehar sammen med Flatholmen de fleste bygningene på Sør-Gjæslingan. Området ble fredet som kulturmiljø i 2010 (Riksantikvaren 2022).

Naturgrunnlag

Beliggenheten ute i havet gjør at Sør-Gjæslingan har et sterkt oseanisk klima, og vegetasjonen påvirkes av både vindslitasje, sjøsprøyt, stor tetthet av sjøfugl og en omfattende og langvarig kulturhistorie. Området ligger basert på (Moen 1998) i sterkt oseanisk vegetasjonsseksjon, humid underseksjon (O3h) og i sørboreal vegetasjonssone (SB). Øya er bratt og kupert mot sør og øst, med ett flatt platå på toppen hvor den høyeste knausen ligger 38 moh., og noe slakere hellende terreng mot nord og vest. Berggrunnen består av migmatittgneis med granittisk til granodiorittisk sammensetning, bare delvis med øyetekstur, stedvis band av diorittisk eller amfibolittisk sammensetning (NGU 2022a). Løsmassene består av mye bart fjell (NGU 2022b), med innslag av usammenhengende humustekke over berggrunnen samt fragmenter av myr og gamle steindominerte strandlinjer i enkelte søkk.

Figur 1. Det undersøkte området fra 2022 markert med blått. I tillegg vises tidligere kartlagte terrestre naturtyper på Gjæslingan fordelt på verdi. De fleste av disse består av kystlynghei.

Tidligere registreringer

Fra tidligere er det kartlagt en lang rekke naturtyper knyttet til kulturlandskapet på Sør-Gjæslingan (Figur 1). Dette er i stor grad kystlyngheier, men også mindre arealer med slåtte­mark, strandeng og dammer er registrert (Miljødirektoratet 2022b). På Heimværet er det tidligere registrert fire lokaliteter med slåtte­mark; to med verdi Viktig – B og to med verdi lokalt viktig – C, alle registrert i forbindelse med kartlegging av viktige naturtyper på Sør-Gjæslingan (Vesterbukt og Velle 2015). Området fikk senere utarbeidet skjøtselsplan (Vesterbukt 2017). Her er store deler av Heimværet registrert som kystlynghei uten at denne er lagt i Naturbase.

I Artskart ligger det fra før undersøkelsene i 2022 en del registreringer av lav, og fugl, samt noen få registreringer av fremmedarter gjennomført i forbindelse med undersøkelsene i forbindelse med utarbeidelse av skjøtselsplan. Alle registreringene av rødlistearter er av fugl og lav, og de fleste registrerte rødlista fugleartene er sjøfugl inkludert gråmåke, ærfugl og fiskemåke (alle sårbar – VU), krykkje (sterkt truet – EN) og tjeld (nær truet – NT). Av lav er gubbeskjegg (NT) registrert et par steder, mest sannsynlig på berg.

Alle registreringene av fremmedarter er knyttet til bebyggelsen på vestsida av Heimværet og inkluderer arter som bergfuru/buskfuru, sitkagran, rynkerose og fagerfredløs, alle vurdert til svært høy risiko (SE) på fremmedartslista for 2018 (Artsdatabanken 2018a) i tillegg til Namdalspil (lav risiko – LO på samme liste).

Da Heimværet som nevnt er et fredet kulturmiljø inneholder øya naturlig nok også en lang rekke fredete bygninger inkludert fyrlykt, sjøhus, våningshus, naustrekke, orbu, hage og kattehus, hvor sistnevnte nettopp det det høres ut som; småhus for innestenging av katter i hekketida til ærfuglen (Riksantikvaren 2022).

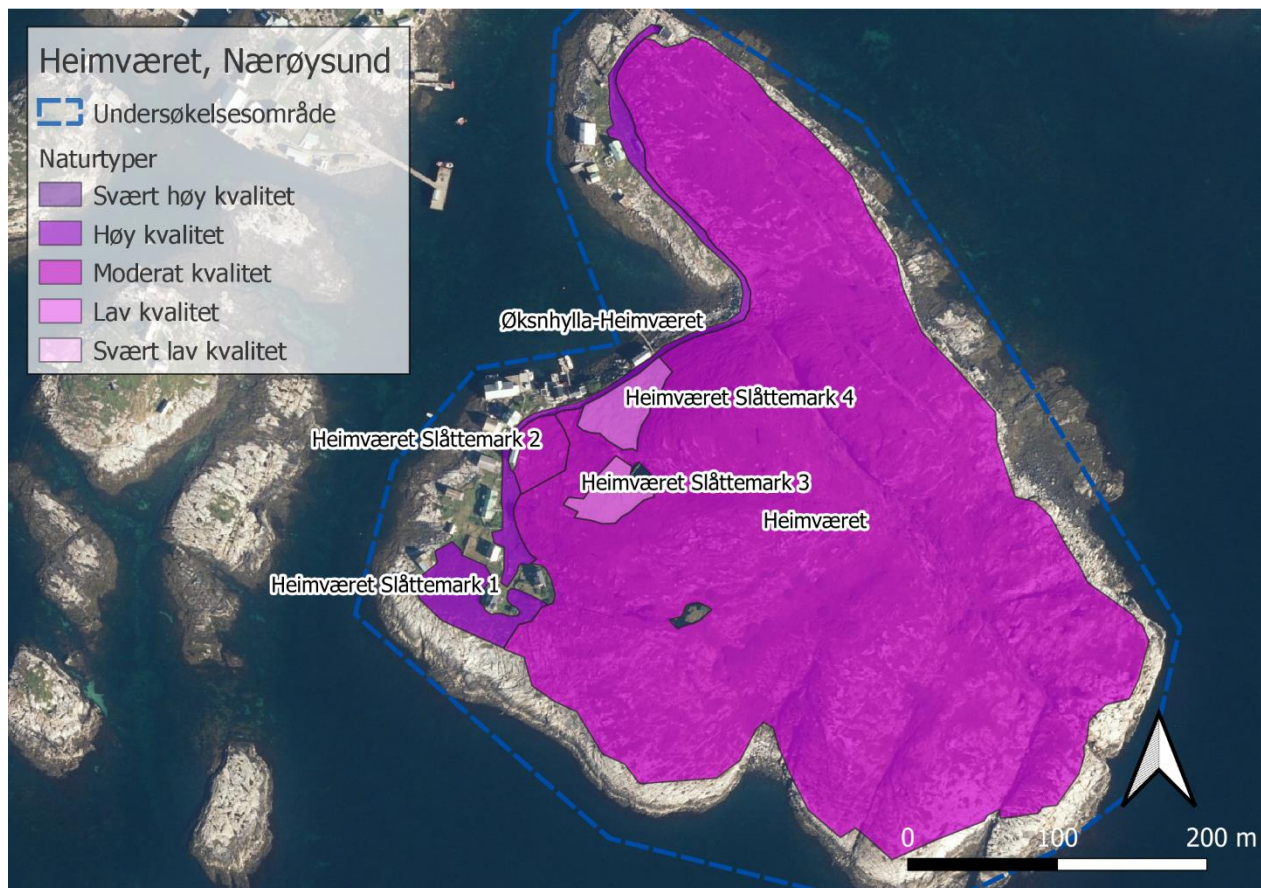
Naturtyper og vegetasjon

Lyingheiene på Heimværet har vært ute av bruk i en periode, mens et par av slåtte­markene er holdt i hevd. Også historisk sett er Heimværet trolig å regne som kystlynghei, og særlig er det grunn til å tro at arealer som lå litt lenger unna bebyggelsen har hatt innslag av noe lyng, selv om store arealer trolig har vært grasheier. Da kystlyngheiene på Heimværet ikke tidligere er registrert i Naturbase, ble hele øya kartlagt på nytt for naturtyper etter Miljødirektoratets instruks i 2022 (Miljødirektoratet 2022a). Data fra denne undersøkelse er digitalt innsamlet ved hjelp av NiN-App utviklet for kartlegging etter Miljødirektoratets instruks. Området ble kartlagt den 22. juni 2022 av Solfrid Helene Lien Langmo i godt vær og gode undersøkelsesforhold. Undersøkelsene ble samlet sett utført på en tid på året der en regner med å kunne fange opp de fleste relevante artsgrupper foruten beitemarksopp. Insekter er ikke en del av kvalitetsvurderingen av naturtyper etter Miljødirektoratets instruks, og er ikke grundig undersøkt.

Undersøkelsene i 2022 resulterte i en videreføring av alle de fire slåtte­markene med noe økning i arealet av Heimværet slåtte­mark 1 og 2. Videre ble det meste av øya kartlagt som kystlynghei, samt at en lokalitet med englignende sterkt endra fastmark ble registrert langs veien som går fra Øksnhylla i øst og til husene helt vest på Heimværet. Fordelt på lokalitetskvalitet oppnår to av slåtte­markene lav kvalitet (Heimværet slåtte­mark 3 og 4), en moderat kvalitet (Heimværet slåtte­mark 2) og en høy kvalitet (Heimværet slåtte­mark 1). Kystlyngheia oppnår moderat kvalitet mens lokaliteten langs veikanten oppnår høy kvalitet.

Isolert sett er Heimværet en forholdsvis liten kystlynghei, men med en viss variasjon. Den vil derfor kunne fungere som helårsbeite for utegangersau om de har nok tilgang på vann og ly, og den er ut fra dette samt tilstand og artsmangfold, vurdert til Viktig (B-verdi) etter DN-Håndbok 13 (Direktoratet for Naturforvaltning

2007). Dette er også i tråd med tidligere vurderinger av lyneheiene her (Vesterbukt 2017). Også verdivurdering av de registrerte slåttemarkene er videreført. Heimværet slåttemark 3 og 4 oppnår verdien Lokalt viktig – C, mens Heimværet slåttemark 1 og 2 oppnår verdien Viktig – B. Om en vurderer veikanten etter faktaark for engpreget erstatningsbiotop fra 2015, oppnår også denne verdien Viktig – B. Oversikt over registrerte naturtyper er gitt i Figur 2, samt i kap. 5. Ut fra dette er både kystlyngheia og Heimværet slåttemark 1 og 2 å regne som utvalgte naturtyper. Kystlynghei er vurdert som sterkt truet (EN) på Norsk rødliste for naturtyper fra 2018 (Artsdatabanken 2018b), mens slåttemark er regnet som kritisk truet (CR) på samme liste.

Figur 2. Naturtypelokalitetene avgrenset på Heimværet. Undersøkelsesområde er markert med blått.

Naturen på øya består hovedsakelig av gresspregede heier og nakent berg, iht. NiN2 (Bratli et al. 2019) kartlagt som intermediær kystlynghei (T34-C-4) og sterkt intermediære berg (T1-C-6). I noen søkk finnes mindre areal med rullestein, som kan betegnes som epilitoral fastmark i etablerings- og konsolideringsfase (T29-C-2) i tillegg til fragmenter av intermediære myrer (V1-C-6). Store deler av øya er nesten frie for trær og busker, med unntak av øst- og nordsida hvor noen boreale lauvtrær inngår. I tillegg finnes lavtvoksende kratt av einer og vier i partier. Generelt er innslaget av røsslyng lavt. I stedet er det mye blokkebær og krekling, i tillegg til mer fuktrevende arter som torvull, molte og slåttestarr (fukthei). Ellers inngår arter som blokkebær, rypebær, tettegras, smyle, blåbær, gulaks, tiriltunge, tyttebær, skrubbebær og nattfiol.

Slåtteengene i den vestvendte skråninga ned mot husene er forholdsvis næringsrike og til dels med et noe oppgjødsla preg til tross for forholdsvis fattig berggrunn (T32-C-4/T32-C-6). De er likevel forholdsvis urterike med innslag av arter som prestekrage, tiriltunge, blåklokke, beitesveve, dunhavre, hestehavre, engfiol, vil-løk, tepperot, gulaks, geitsvingel, bakkefrytle, fjellflokk (trolig spredd fra hager i nærheten), smyle og nattfiol.

I tillegg til mer næringskrevende arter som vendelrot, hundekjeks, engsyre og geitrams. Særlig i slåttemark nr 3 og 4 inngår også noe lyng og litt lav, krypende einer.

Det ble ikke registrert rødlistearter ved undersøkelsene på Heimværet i 2022 basert på Norsk rødliste for arter (Artsdatabanken 2021) foruten at tjeld (NT) og ærfugl (VU), sistnevnte med unger, ble observert. Det er grunn til å tro at både disse og en rekke andre sjøfuglarter som gråmåke og fiskemåke (begge VU), svartbak, storskarv (NT), grågås og ærfugl (VU) trolig bruker øyene som del av et større leveområde til ulike tider på året. Av fremmedarter basert på fremmedartslista (Artsdatabanken 2018a) ble det i 2022 utelukkende gjort registreringer av de samme artene som tidligere er registrert her.

Urterik vegetasjon på deler av øya og plassering langt ut mot kysten innebærer et visst potensial for funn av insekter, muligens også for rødlistede arter. Dette er foreløpig ikke grundig undersøkt, men kysthumle (NT) ble registrert på Flatholmen i forbindelse med undersøkelsene.

Tidligere og nåværende bruk

De som bodde på Sør-Gjæslingan hadde det meste av inntekta si fra fiske. I tillegg hadde de fastboende et betydelig dyrehold forholdene tatt i betraktning, samt at egg og dun har vært viktige ressurser. Fastboende var stort sett leilendinger (fiskerbønder med bygsla småbruk) eller strandsittere (fiskere uten rettigheter til jord). Først på midten av 1800-tallet finnes det beskrivelser av to leilendingsbruk på Heimværet. Bruksstrukturen er uendret fram til i dag. Brukerne hadde kontraktfestet arbeidsplikt hos væreieren, for det meste knyttet til vinterfisket. Været ble fraflyttet i på 1970-tallet. Sør-Gjæslingan ble formelt fredet som egg- og dunvær allerede i 1875, og som nevnt også som kulturmiljø i 2010 (Riksantikvaren 2022). Formålet med den fredningen som kulturmiljø fra 2010 er å ta vare på det særegne fiskeværet og dets kvaliteter (Lovdata 2010). I tillegg er Sør-Gjæslingan et av 23 nasjonale referanseområder for den rødlistede naturtypen kystlynghei (Vesterbukt 2017). Naturtypen er regnet som sterkt truet – EN på Norsk rødliste for naturtyper fra 2018 (Artsdatabanken 2018b). Kulturlandskapets verdier er derfor en viktig del av det vernede kulturmiljøet på Sør-Gjæslingan.

Bosetningen så langt ut mot kysten er gammel, og man finner spor tilbake til steinalderen. De første skriftlige kildene fra Sør-Gjæslingan der området omtales som fiskevær kommer fra 1597 og 1610. Øya ble tidligere sammen med Karlholmen og Flatholmen omtalt som ei slåtteøy, mens andre øyer i området i betydelig større grad ble beita. På 1800-tallet og utover var folketallet i Norge høyt og ressursene intensivt utnyttet. Her ute ble hvert grasstrå slått. Det ble slutt på slått i skråningene ovenfor husene på Heimværet i løpet av første del av 1990-tallet (Alsaker et al. 2004).

Ifølge Vesterbukt (2017) er det kjent fra Sør-Gjæslingan at det tidligere har vært svidd lyng på de fleste av øyene, noe samme kilde antar at også må ha omfattet Heimværet. Det er imidlertid svært usikkert hvor lenge det er siden det sist var brent her. Etter at Heimværet fikk skjøtselsplan i 2017 er det satt i verk tiltak blant annet gjennom målrettet bekjempelse av hundekjeks, samt at slåttemark nr 1 og 2 har vært skjøttet med slått og bakketørking av graset. Det er enda ikke foretatt lyngbrenning på øya.

Påvirkning og tilstand

Heimværet har generelt lavt innslag av røsslyng, men noe spredning i aldersfasene inkludert eldre lyng og en del lyng i byggefase (yngre lyng). Forekomster av yngre lyng skyldes trolig ikke aktiv skjøtsel men snarere spiring etter tørken i 2014, og vindslitasje på knausene der gjengroingen går saktere. Som nevnt inngår lavvokste trær på nord- og østsiden av øya. Både innholdet av krypende einer og vier, samt innslag av tykke tepper av heigråmose er likevel lavt sammenlignet med mange andre gjengroende lyngheier i regionen hvor

skjøtsel ligger et stykke tilbake i tid. Som nevnt finnes enkelte fremmedarter nær bebyggelsen. Det later til at disse artene i liten grad har spredd seg sammenlignet med tidligere beskrivelser, kanskje foruten fagerfredløs (SE) som har spredd seg noe ved de vestligste av husene. Det ble ikke registrert frøspredd sitkagran ute i lynchheiene.

Slåtteengene på Heimværet fremstår som nevnt som forholdsvis næringsrike til tross for den heller fattige berggrunnen. Dette kommer trolig av tidligere oppgjødsling (det ble ofte brukt både husdyrgjødsel og tang og tare), næringsstoffer avsatt i jorda fra havet gjennom vind og vær (sjødrev), samt oppgjødsling fra sjøfugl. Dette fører til oppslag av næringskrevende arter, kanskje særlig i kombinasjon med opphør av skjøtsel. Fra tidligere (Vesterbukt og Velle 2015, Vesterbukt 2017) er hundekjeks som nevnt omtalt som et problem og en art som sprer seg på Heimværet, slik som den gjør i store deler av Midt-Norge. I særlig grad gjelder dette der jorda er djup og næringsrik nær husene inkludert arealer innenfor slåtteengene. Etter forrige skjøtelsplan er det satt i gang målretta tiltak med slått før frøsetting og kompostering av arten, noe som ser ut til å ha redusert dominansen av arten. Dette bekreftes også av kommunens representant Anne Mette Haugan (pers. medd.).

Videre er slåttemark nr 1 og 2 skjøtta med regelmessig slått. Her ser en at mengden strø (dødt gras) har gått kraftig ned, samt at både antall og utbredelse av urter har økt sammenlignet med tidligere beskrivelser. En ser også en viss tilbakegang av næringskrevende arter til fordel for et mer lavvokst og glissent feltsjikt, blant annet gjennom at både hundekjeks, engsyre og vendelrot har gått tilbake. Av arter som ikke er nevnt fra beskrivelsene i 2017 kan en nevne vill-løk, prestekrage, beitesvever og nattfiol. En kan likevel ikke utelukke at artene fantes her også i 2017.

3.2 Driftsbeskrivelse

DATO FOR UTARBEIDING AV DRIFTSBESKRIVELSE: 08.12.2022
BESKRIV DAGENS BEITE (EVT. TEGN INN PÅ KART): Ingen tiltak per 2022
HVOR MANGE DYR BEITER PÅ DE ULIKE BEITEOMRÅDENE: Plan om beite med geit i deler av sommerhalvåret fra sommeren 2023, i første omgang 5 geiter som holdes borte fra husene og tilhørende vannkilde med NoFence.
BESKRIV NÅVÆRENDE OPPLEGG FOR SVIING (HVA HAR DU SVIDD, NÅR BLE DET SVIDD, EV. TEGN INN PÅ KART): Ingen arealer er svidd i nyere tid.
HAR DU GJORT ANDRE SKJØTSELSTILTAK ENN BEITING OG SVIING: Nei, ikke i kystlyngheia. I tilgrensende slåttemark er to av fire lokaliteter samt arealer mellom husene og langs veikantene skjøttet med slått med tanke på å opprettholde slåttemarkenes verdier, samt bekjempe og redusere utbredelse av hundekjeks og andre høgvekste arter.

VET DU HVORDAN OMRÅDET HAR VÆRT SKJØTTET TIDLIGERE (BEITING, LYNGLÅTT, SVIING ELLER ANNET)?

Nedtegnelser fra først på 1900-tallet angir Heimværet som slåtteøy, trolig gjennomført ved å avgrense beitebruken av de mest førkrevende dyra til andre øyer. De siste teigene ble slått fram til starten av 1990-tallet.

ER DET NOE MED DAGENS SKJØTSEL (ANTALL DYR, KVALITET PÅ BEITEOMRÅDENE) DU MENER BØR ENDRES?

Beite bør gjenopptas i lyngheiene, i alle fall i sommerhalvåret for å unngå gjengroing.

Det er sannsynligvis lite aktuelt med helårsbeite her ute da tilsyn om vinteren er svært krevende og til dels umulig å få til. Øya ligger isolert, uten fastboende om vinteren og har isolert sett marginale kystlyngheier. Om dette skal gjennomføres, bør flere øyer sees i sammenheng og dyra flyttes mellom disse.

MÅ SKJØTSELEN TILPASSES SPESIELLE VERDIER I OMRÅDET (SJELDNE ARTER, PROBLEMARTER, KULTURMINNER, VERN ETC.)?

Helårsbeite på Heimværet vil kreve mer permanent avgrensing mot bebyggelsen, om dette skulle bli aktuelt. Evt. lyngsviing krever særdeles forsiktighet med tanke på den fredete bygningsmassen!

BESKRIV RUTINER FOR TILSYN OG SANKING:

Geitene som skal beite her vil få regelmessig tilsyn i den perioden de beiter her. Om øya skal anvendes til helårsbeite med utegangersau skal sauene ha regelmessig tilsyn, samt sanking vår og høst. Særlig fokus på tilsyn i deler av sesongen med lite folk i husene i området.

BESKRIV TILGANG TIL LY PÅ BEITE:

Kupert terreng, og småkløfter gir god tilgang på naturlig le. For geitene som skal beite her sommeren 2023 er det tenkt satt opp et enkelt leskur.

BESKRIV RUTINER FOR EVENTUELL NØDFØRING OG PLASSERING AV FØRPLASS:

I første omgang skal øya anvendes som sommerbeite, men ekstra føring gjennomføres hvis tilsynet registrerer behov for dette. Slik føring etableres på lett tilgjengelig sted der det fører til minst mulig oppgjødsling og fare for spredning av uønskede arter i naturtypene på øya. Ved helårsdrift med utegangersau gjelder de samme prinsippene for tilleggsføring.

BESKRIV VANNTILGANG TIL DYRA PÅ BEITE:

God vanntilgang med dammer og bekker flere steder på øya.

RELEVANTE TILLATELSER FRA MATTILSYNET (FOR EKSEMPEL DISPENSASJON TIL «UTEGANG UTEN TJENLIG OPPHOLDSROM»):

DRIFTEN GJENNOM ÅRET – LEGG TIL AKTIVITETER:

Planlagt beite i første omgang for sommerhalvåret, mai-september eller så lenge det er forsvarlig, gjerne inkludert etterbeite av arealer innenfor slåtteområdene og nær husa.

4 Skjøtselsplan for Heimværet

4.1 Mål for skjøtsel

SKJØTSELSPLAN			
DATO UTARBEIDING AV 1. SKJØTSELSPLAN: 01.03.2016			
DATO REVIDERING: 06.12.2022			
DATO BEFARING (1.SKJ.PL.): 12.06.2014, 22.06.2015			
DATO BEFARING (REVIDERING): 05.07.2022			
KONTAKT MED GRUNNEIER/BRUKER (TELEFON, BEFARING, EPOST MM):			
Felles befaring 05.07.2022. Grunneier har også fått mulighet til å uttale seg til utkast til skjøtselsplan.			
1.SKJØTSELSPLAN UTFORMET AV: Per Vesterbukt, NIBIO			FIRMA: NIBIO
REVIDERT UTGAVE UTFORMET AV: Solfrid Helene Lien Langmo			
UTM SONE LOKALITET(ER):	NORD:	ØST:	GNR./BNR.:
Heimværet 33 W	7186208	299127	246/1
Heimværet slåttemark 1 33W	7186141	299036	246/1
Heimværet slåttemark 2 33W	7186241	299085	246/1/4
NÅVÆRENDE AREAL PÅ SKJØTSELSPLAN-/NATURBASE LOKALITET:			AREAL (ETTER EVENTUELL RESTAURERING):
Heimværet kystlynghei inkl. slåttemark med C-verdi: 123,7 daa			123,7 daa
Heimværet slåttemark 1: 2,7 daa			2,7 daa
Heimværet slåttemark 2: 1,4 daa			1,4 daa
DEL AV VERNEOMRÅDE:			HVILKET VERN:
Ja, Sør-Gjæslingan			Kulturmiljø

FINNES DET SÆRSKILTE SKJØTSELSHENSYN I OMRÅDET, HVILKE:

Sør-Gjæslingan er freda som kulturmiljø, og huser en lang rekke bygninger som er forskriftsfredet (dvs. kulturminner som er fredet ved forskrift, ikke ved enkeltvedtak, og det gjelder for byggverk og anlegg i statlig eie). Også en lang rekke andre bygninger av ulik art fins på vestsiden av øya mellom Heimværet og Øksnhylla. Ved eventuell lyngbrenning nær bebyggelse er det også viktig å unngå skader på infrastruktur som vann- strøm og telefonledninger. Det kan også finnes restriksjoner på blant annet oppføring av gjerder, leskur for sau mm., og tett dialog med Riksantikvaren er derfor nødvendig. Ifølge Anne mette Haugan i Nærøysund kommune (pers.medd.) vil det sannsynligvis bli vanskelig både å oppføre gjerder og sette opp leskur for helårsbeitende sau. Tradisjonell utegangerdrift kan derfor bli vanskelig å få til.

En kan ikke utelukke at Heimværet fremdeles huser hekkende ærfugl (VU) da arten ble observert med unger like i nærheten ved undersøkelsene i 2022. Også andre sjøfugler som grågås, fiskemåke (VU), gråmåke (VU) og svartbak kan tenkes å hekke her, men da fortrinnsvis i små kolonier på sør- og østsida av øya. Få varslende måker ble registrert ved undersøkelsene i 2022.

Det er ikke registrert hubro i området, og det er heller ikke registrert andre truede eller sårbare arter unntatt offentligheten tett på dette området som vi kjenner til. Dersom man oppdager at hubro hekker i området, eller andre truede/sårbare arter, må skjøtselen med lyngsviing tilpasses slik at den ikke går på bekostning av disse artene. Blant annet hubroen drar fordel av skjøtsel, men er sårbar for forstyrrelser, og lyngsviing bør foregå utenfor etableringstiden/hekketiden i de områdene som er nært inntil eventuell reirplass. For hubro vil dette si å flytte lyngsviing til sein høst eller tidlig vinter (november-januar) (Thorvaldsen og Velle 2017).

Den oppdemte dammen brukes av husholdningene på øya, men er ikke godkjent drikkevann. En bør likevel unngå at beitedyr har tilgang til vannet, som allerede er gjerdet inne. Det finnes mange andre tjøenner spredt på øya slik at drikkevann til dyra ikke er et problem.

MÅL

HOVEDMÅL FOR LOKALITETEN(E):

Opprettholde og bevare fiskeværet og kulturlandskapet på Sør-Gjæslingan gjennom aktiv bruk av bebyggelsen og kulturbetinget skjøtsel av naturtypene på øya.

Øke beitekvaliteten og verdien på lyngheia ved å fjerne gjengroing og opprettholde beite, i første omgang med geit før en senere vurderer overgang til beite med gammelnorsk sau.

Opprettholde slåttemarkene og fellesareal gjennom slått.

KONKRETE DELMÅL:

Mål for beiting:

I en restaureringsfase gjeninnføres beiting i lyngheiene. I første omgang beites de delene av Heimværet som ikke er slåttemark med geit i sommerhalvåret. Evt. vinterbeite forutsetter at dyra har tilfredsstillende

beite, regelmessig tilsyn og mulighet for å søke ly om vinteren og at arealet er godkjent for vinterbeite av Mattilsynet. For å få til dette bør en vurdere å se flere øyer i sammenheng.

Forbedre tilstanden på lyngheiene slik at de på sikt er bedre egnet og mer robuste som helårsbeite.

Mål for lyngsviing:

Områder dominert av lyng skal inngå i en sviingssyklus, slik at det meste av arealet blir brent med ca. 15-20 års mellomrom samtidig som en tar hensyn til bygninger og infrastruktur. Storparten av trærne om har kommet opp, fjernes i forbindelse med restaureringen.

Mål for slått:

Videreføre slått på Heimværet slåttemark 1 og 2 på dagens nivå.

Vurdere gjenopptakelse av slått på Heimværet slåttemark 3 og 4. Alternativt inkluderes disse i området som skjøttes med beite sammen med tilgrensende lyngheier.

Inkludere arealene langs veien på Heimværet i arealene som slås og/eller beites.

Mål for bekjempelse av fremmedarter og problemarter:

Videreføre bekjempelse av hundekjeks både innenfor og utenfor slåttemarkslokaliteter på dagens nivå. Inkluder eventuelle nye arealer hvor den fremdeles er i spredning.

Bekjemp spredning av fagerfredløs (SE) aktivt.

Unngå at andre fremmedarter sprer seg fra hagene og ut i lyngheier og slåtteenger. Følg nøye med på hvorvidt sitkagran og bergfuru/buskfuru setter kongler og eventuell frøsetting av artene, og vurder å fjern mortrærne umiddelbart om så er tilfelle.

EVENTUELLE SPESIFIKKE MÅL FOR DELOMRÅDER:

Målene for konkrete delområder sammenfaller med de konkrete delmålene.

TILSTANDSMÅL FOR ENKELTE AV ARTENE:

Økte forekomster av lyng i ulike aldersklasser.

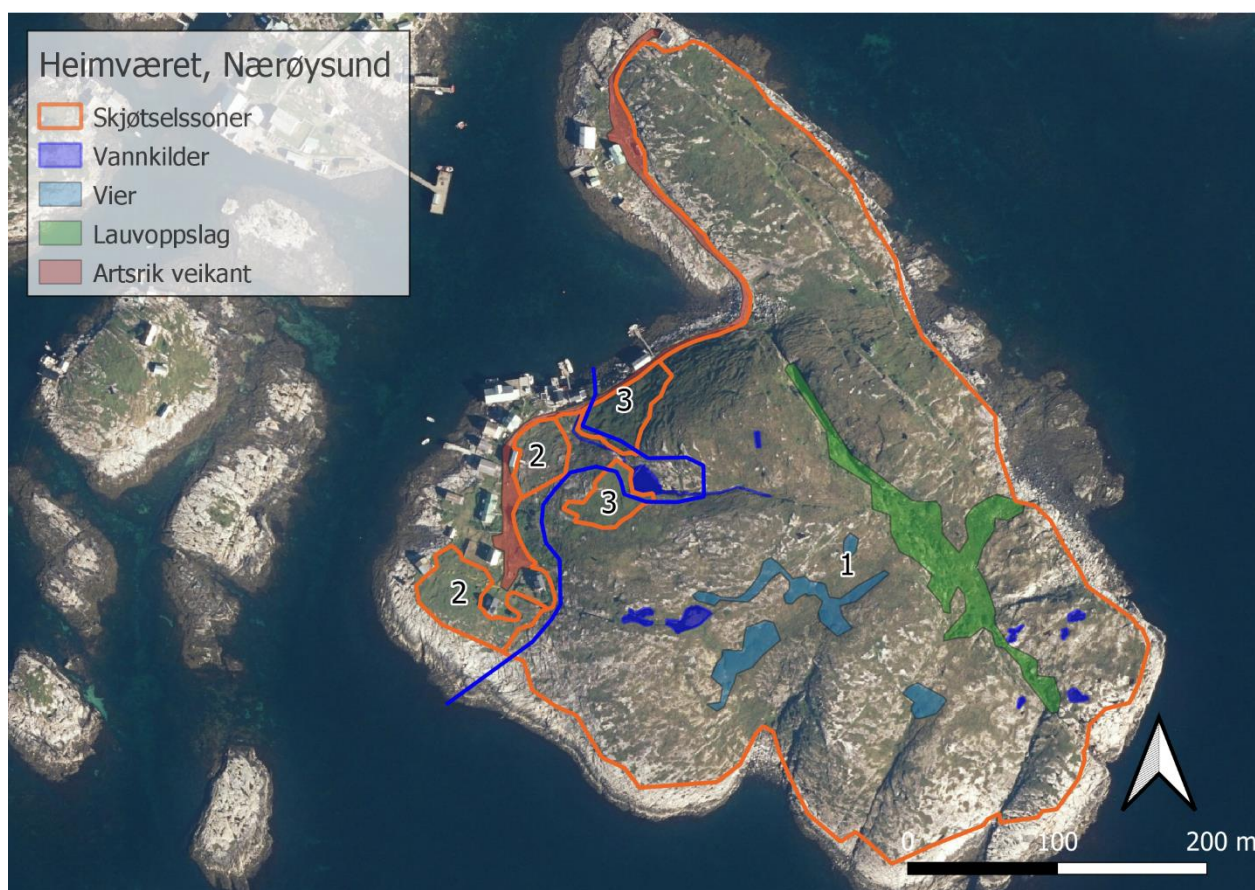
Økte innslag av lavvokste urter til fordel for høgvokste arter i enger som skjøttes med slått.

MÅL FOR BEKJEMPELSE AV PROBLEMARTER/GJENGROING:

Stanse og reversere gjengroingen av kystlyngheiene på Heimværet inkludert reduksjon av lauvoppslag i nord og øst. Vurdere å sette igjen noen trær i kløften som strekker seg fra sørøst mot nordvest på øya som le for dyra. Særlig egne er litt mer høgvokste rettstamma trær som står i tette klynger på tørrere mark. Også vierkrattene mot sør og vest kan settes igjen som mat da disse er verdifullt tilleggsgjør.

Videre reduksjon i forekomster av hundekjeks og overvåkning av hvorvidt prakthjelm sprer seg ytterligere.

Videre aktiv bekjempelse av fremmedarter som viser seg å være i spredning, inkludert overvåkning og eventuell bekjempelse av allerede kjente forekomster av sitkagran, bergfuru/buskfuru, fagerfredløs og rynkerose.

Figur 3. Kart med skjøtselssoner for Heimværet. Sone 1 er kystlynghei hvor så mye som det er forsvarlig på sikt skjøttes med brenning, men i første omgang med sommerbeite. Sone 2 er slåttemark som skjøttes med slått. Sone 3 er slåttemark som bør restaureres eller skjøttes med beite. I tillegg er vannkilder markert med mørk blå farge, oppslag av vier markert med lysere blåfarge og arealer med annet lauvoppslag markert med grønt. Det er i dette arealet innsatsen på fjerning av trær prioriteres, samt at ei klynge eller to kan settes igjen på tørrere mark som le for sauene. Blå linje markerer forslag til sperrelinje for NoFence slik at dyrene har tilgang på mest mulig areal samtidig som de holdes unna bebyggelse og vannkilder. Linja må justeres om slåttemarkene i sone 3 inkluderes i slåttearealet.

4.2 Planlagte skjøtselstiltak

Beiterelaterte tiltak

BESKRIVELSE AV PLANLAGTE SKJØTSELSTILTAK, BEITING:

Heimværet har god tilgang på vatn og terrenget gir naturlig le for styggværet. Slik sett egner den seg godt for helårsbeite med saueraser tilpasset å gå ute hele året. For å kunne gjennomføre helårsbeite på Heimværet er det imidlertid en forutsetning av kvaliteten på beitet er tilfredsstillende, samt at det er mulig å gjennomføre tilsyn med dyra. Da dette kan bli vanskelig ut fra området beliggenhet og manglende

muligheter for inngjerding. Det er derfor skissert alternative opplegg under, både for helårsbeite og for sommerbeite.

I dag er både røsslyng og annen lyng i heiene gammel og forvedet, delvis regna til 25-30 år ut fra telling av årringer. I og med at det er såpass lite røsslyng og denne er gammel, vil det i en restaureringsfase uansett være aktuelt å beite lyngheiene her kun i sommerhalvåret med utegangersau, tilsvarende saueraser eller geit. For 2023 er det planlagt beite med 5 geiter med NoFence. Dalasau vil ikke være gunstig i denne fasen, da denne rasen i første rekke beiter gras og urter fremfor lyng og lauvkratt. Ved restaurering av lyngheiene kan en vurdere å sette igjen noen mindre treklynger i den skarpt avsatte kløfta fra nordvest mot sørøst på øya (innenfor arealet med grønn farge i kartet i Figur 3). Også vierkrattene (innenfor arealet med lysere blå farge i kartet i Figur 3) kan settes igjen som ekstra tilleggssør.

Heimværet er generelt godt egna som sommerbeite da heiene, og særlig skråninga ned mot husene på nordvestsida er grasrike. Om en kun vurderer sommerbeite og går ut fra 10 daa god lynghei og beitemark kan en gå ut fra at øya har beitemuligheter for 20 - 25 sauer/geiter på sommerbeite. Også Vesterbukt (2017) foreslår rundt 20 sauer (mordyr med lam) på Heimværet ved sommerbeite. Antallet bør vurderes kontinuerlig, og en forsiktig oppstart med 5 dyr slik planen er, kan derfor være fornuftig med tanke på heienes nåværende tilstand. I første omgang er planen å beite i en forholdsvis kort periode på forsommeren. Ved et høyere dyretall på et senere tidspunkt kan en opprettholde kort beitesesong eller forlenge sesongen å ha færre om det viser seg at 20 dyr er et for høyt tall. Fordelen med en lengre beitesesong er at dyrene i større grad kan nyttegjøre seg planter som spirer til ulik tid. Samtidig er det ved sommerbeite en fordel at dyrene slippes på såpass tidlig at beitet i utmarka er smakelig og at dyra i større grad beiter der fremfor å søke til innmark. Blant annet vil dyra da i større grad kunne beite på hundekjeks sammenlignet med om de slippes på seinere i sesongen.

Som tidligere nevnt kan en inngjerding av deler av øya være vanskelig å få til i praksis, men en har likevel nevnt dette her for å synliggjøre hvilke prinsipper som bør ligge til grunn. Om en likevel på et senere tidspunkt vurderer helårsbeite og går ut fra at hver søye behøver rundt 15-20 daa god lynghei pr. søye på vinterbeite kan en gå ut ifra at øya har beitemuligheter for 15 - 20 sauer på vinteren. Antallet sauer bør vurderes kontinuerlig også ved eventuelt helårsbeite, og sees i forhold til slaktevekt på dyra. Videre bør en kontinuerlig overvåke beitetrykket, og i særlig med tanke på hvor hardt nyspira lyng etter brenning beites om sommeren. Om denne beites helt ned, vil det være uheldig med tanke på rekruttering av lyng på sikt, og antallet dyr bør reduseres. Samtidig er øya forholdsvis liten og lyngheiene noe marginale, blant annet med lavt innslag av strandenger og andre grasrike naturtyper som kan bidra med verdifullt vinterfôr. Unntaket er naturligvis slåtteengene mot nord, men her bør beitet i alle fall i sone 2 begrenses utover våren. En bør derfor vurdere felles beiting av flere øyer i området for å sikre tilgang på nok fôr til helårsbeite. Flere andre øyer har i tillegg til lyngheier også flate strender og nes, noe som letter tilgangen for sauene til strandsonen her. Dette er viktig med tanke på tilgang til tang og tare, noe som er viktige for at sauene skal få i seg nødvendig mineralnæring.

For å kunne ha beitedyr på Heimværet på helårsbasis bør en vurdere hvorvidt det er mulig å gjerde inne bebyggelse og slåttemark helt i nordvest fra resten av øya. Om dette ikke lar seg gjennomføre (som tidligere nevnt er dette lite sannsynlig), bør en se på alternativer som NoFence eller sommerbeite med tilsyn og fortrinnsvis med en forholdsvis lang beitesesong. Det er imidlertid en fordel om det eventuelle inngjerda arealet ikke er større enn nødvendig med tanke på å utnytte mest mulig av øyas beiteressurser og ivareta mangfoldet knyttet til størst mulig del av lyngheiene. I og med at lokalbefolkningen bruker vannet

i den oppdemte dammen nord på øya, bør et eventuelt gjerde plasseres slik at denne ikke er tilgjengelig for dyra. For å sikre at gjerdet tåler brann bør en benytte nettinggjerde og jernstolper som boltes fast i berget. Det er viktig at gjerdet går såpass langt ut i sjøen at sauene ikke kan svømme rundt eller bevege seg rundt på fjære sjø. Vi har foreslått en mulig plassering av gjerde/sperresone for NoFence i Figur 3.

De slåttemarkslokalitetene som skjøttes med slått om sommeren kan med fordel etterbeites om høsten. Etterbeite vil holde avlinga ytterligere nede, samt skape små tråkkskader i engene som er gunstige med tanke på spiring av frøplanter fra høyet. Beite kan også bidra til ytterligere bekjempelse av fagerfredløs og tynning av hundekjeksene innenfor lokalitetene. Beitet kan finne sted fra et par uker etter slått og utover høsten, og en bør samtidig sikre at beitedyrene ikke ødelegger hagene som fines her. Ved eventuell bruk av midlertidige lettgjerdet har en sett at dyr med horn kan sette seg fast. Bruk av slike bør derfor skje med ekstra tilsyn.

KOSTNADSOVERSIKT	PRIOTITERING (ÅR)	ANTALL DAA OG KOSTNAD PER DAA	KONTROLL (ÅR)
TILTAK BEITING OG TILRETTELEGGING FOR BEITING: Sommerbeite med inntil 20 dyr, i første omgang 5 geiter med NoFence, og senere vurdering av overgang til helårsbeite med 15-20 utegangersauer.	Så snart som mulig	120 daa	Sommer, årlig
Transport, sanking og utsetting av sau/geit på øya. Her kan det være behov for ekstra innleid personell	Etter oppstart med sau		
Tilsyn med beitedyr	Årlig og i tråd med krav fra Mattilsynet	120 daa	I tråd med krav fra Mattilsynet
Leie av beitedyr med NoFence	Årlig så lenge en leier beitedyr	120 daa	
Tilrettelegging av leskur for beitedyr.	2023		
UTSTYRSBEHOV KNYTTET TIL BEITING OG TILRETTELEGGING FOR BEITING: Båt for jevnlig tilsyn. Pram om en skal flytte dyra mellom flere holmer. Oppsetting av permanent gjerde er ikke tatt med i beregningene da dette er lite sannsynlig per i dag selv om opplegg for dette er skissert over.			

Planer for sviing

BESKRIVELSE AV PLANLAGTE SKJØTSELSTILTAK MED SVIING:

Hovedmålsetningene med sviing av lyng er å danne mosaikkstruktur av nysvidde arealer og arealer med lyng i ulike aldersklasser. Ut fra arealet med kystlynghei på Heimværet og en rotasjonstid på 15-20 år, vil en ikke anbefale å svi mer enn 5 daa per år. Dette ut fra at lyngheiene inneholder en del nakent berg, samt at det heller ikke er sikkert at hele arealet i nordskrånningene nærmest husene kan svis på en forsvarlig måte med tanke på de kulturhistoriske verdiene inkl. verna bygninger.

For å raskere oppnå ønsket mosaikkstruktur med eldre og yngre lyng, bør en vurdere å svi mindre arealer og ikke ei og ei flate på 5 daa. For å effektiviseringen av sviingen kan en vurdere å svi hvert 2. år, men da dobbelt så mye areal per gang en svir. Trær som er over 1 meter bør hogges, i forkant av sviing. Unntaket er klynger som skal settes igjen som le for sauene. Også einer bør hogges der denne totalt dekker vegetasjonen og danner høgvekst og tette matter som dekker vegetasjonen. Eineren brenner godt og skaper høy varme og så lenge buskene står forholdsvis spredt, trenger den ikke å fjernes før brenning. NB! Busker der det er dokumentert at disse benyttes av hekkende ærfugl settes igjen.

Om det er et behov i forbindelse med oppstart av lyngbrenning, bør en vurdere å delta på kurs i lyngbrenning. Det er også viktig at en har tilgang på nok kompetent personell ved gjennomføring av selve brenningen, noe som er særlig viktig på ei øy som Heimværet med store kulturhistoriske verdier. Her vil trolig tett samarbeid med brannvesenet og/eller SNO være nødvendig.

Etter sviing bør en registrere vegetasjonsutvikling på de svidde flatene. Særlig er det viktig å registrere vegetasjonsutviklingen i de brente flatene for eventuelt å kunne korrigere tiden mellom sviing på de ulike arealene. Videre bør en holde oppsikt med hvor mye røsslyng som spirer, samt hvor hardt denne beites. Det er også svært viktig å undersøke om fremmede bartrær spirer i de nysvidde flatene da det finnes både sitkagran og bergfuru/buskfuru i området og slike trær lett kan spire i store mengder i nysvidde flater. Hvorvidt dette skjer, har vist seg å variere fra sted til sted, men det er uansett ikke noe en ønsker. Særlig kan dette bli et problem om sviingen ikke følges av tilstrekkelig beiting og de fremmede artene får et oppsving på grunn av blottleggingen av bar jord. Sviing må utføres tidlig på våren på frossen eller fuktig mark, og værforholdene vil være med på å avgjøre om og når en får til å svi. Brenningen bør utføres innen utgangen av mars. I den grad det blir påvist hekkende ærfugl, grågås eller lignende som starter hekking tidlig, så må sviing være utført innen 15. mars. Om en ikke får svidd ett år på grunn av vær eller vind, kan dette gjennomføres et senere år.

KOSTNADSOVERSIKT	PRIOTITERING (ÅR)	ANTALL DAA OG KOSTNAD PER DAA	KONTROLL (ÅR)
TILTAK SVIING: Sviing av lyng	Årlig/hvert andre år	Min. 5 dagsverk per 5 daa	Årlig ved rapportering
UTSTYRSBEHOV KNYTTET TIL SVIING: Gassbrenner, brannvifte, nok kompetent personell, greinsaks, greip, egnet bekledning for dem som skal utføre brenningen.			

Planlagte restaureringstiltak

Beskrivelse av planlagte restaureringstiltak:

Hogst av de fleste trærne over 1 meter i lyngheiene. En bør som tidligere nevnt vurdere å sette igjen noen mindre klynger på tørre steder i kløfta på nordøstsida av øya som ytterligere le for dyrene. Også arealer med vier kan i første omgang stå igjen som ekstra mat til dyrene. Om vierkrattene på sikt ikke beites bør de heller fjernes ved en senere anledning. Også hogst av einer i lyngheiene bør vurderes der denne eventuelt danner tette bestander over større arealer og er høgvekst, opp mot 1 meter. I mange eldre planer heter det at einer ikke trenger å fjernes før brenning da den brenner godt. Imidlertid skaper brenning av store mengder einer samtidig svært høy varme, noe som enkelte steder har vist seg å kunne skade eller ødelegge humuslaget under buskene på grunn av at det ofte er mindre tele under disse buskene sammenlignet med steder der buskene ikke danner tett dekke. Dette kan i verste fall føre til torverosjon og ødeleggelse av frøbanken som ligger her. Så lenge einerbuskene står spredt, kan arealene svis uten slik fjerning av buskene på forhånd. Alt av ryddeavfall etter fjerning av trær og busker i kystlyngheia bør deponeres utenfor lyngheiene eller brennes på faste steder, fortrinnsvis i fjæra.

Det er viktig å få slått/beita veikantene på Heimværet så langt dette er mulig (arealer som nå er registrert som artsrik vegkant og markert med mørk rød farge på kartet i Figur 3). Alternativt kan de delene av lokaliteten som ligger utenfor eventuelt inngjerda arealer beites sammen med resten av øya. Slike arealer kan fungere som spredningskorridor for bla. hundekjeks, stornesle, fagerfredløs (SE), rynkerose og prakthjelm. Ryddeavfallet fjernes og deponeres på egne steder, og på en måte som gjør at artene ikke får spredd frøene sine, og slåttene gjennomføres på samme måte som skissert av Vesterbukt (2017).

Videreføre allerede gjennomført restaureringsslått av hundekjeks og andre høgvekste arter som stornesle, fagerfredløs (SE), rynkerose og prakthjelm i arealer der disse ikke beites, og etter samme mal som tidligere beskrevet av Vesterbukt (2017). Dette inkluderer slått i sein blomstringsfase av artene (siste del av juni) både innenfor Heimværet slåttemark 1 og i andre arealer der disse er et problem. I og med at hundekjeks har gått noe tilbake i Heimværet slåttemark 1, kan en vurdere å sette igjen de arealene der hundekjeks ikke lenger forekommer. Eventuell endring i utbredelse overvåkes nøye slik at en ikke setter igjen arealer der arten opptrer og den igjen kan få overtaket. I tillegg bør arealene både i slåttemark 1 og 2 og ellers rundt husene etterbeites om høsten for å tyne arten ytterligere. Avlinga etter denne første slåttene i juni fjernes umiddelbart og komposteres på en måte som hindrer artene å sette og spre spiredyktige frø i tråd med allerede igangsatte tiltak.

Bergfuru/buskfuru og gran rett sør for et av fjøsene bør hogges for å hindre videre spredning. Namdalspil (LO) som har spredt seg med rotskudd kan fjernes, mens eldre individer som er plantet ut kan spares, da de gjerne fungerte som nyttevekster og derav inngår i kulturminne-sammenheng. Generelt bør hage/nyttevekster som har spredt seg ut fra hagene og inn i utmark og fellesarealer fjernes mens de som står inne i hagene kan betraktes som en del av kulturmiljøet.

KOSTNADSOVERSIKT	PRIOTITERING (ÅR)	ANTALL DAA OG KOSTNAD PER DAA	KONTROLL (ÅR)
SPESIFIKKE RESTAURERINGSTILTAK: Hogst av trær over 1 meter i kystlyngheia som ikke skal settes igjen som ly for sauene Hogst av einer der denne danner store flak som dekker mange kvadratmeter før brenning	Oppstart i 2023 og videre arbeid ved kapasitet		2028
Tidlig slått av arealer med hundekjeks inkludert arealer i Heimværet slåttemark 1 hvor arten forekommer, samt andre høgvokste arter i arealer som ikke beites	Årlig. Viderefør allerede igangsatte tiltak	Der slike arter forekommer	2028
Hogst av sitkagran og bergfuru/vrifuru, samt renninger av namdalspil og rynkerose der denne forekommer utenfor hagene til folk.	Oppstart i 2023 og videre arbeid ved kapasitet	Der artene forekommer	2028
UTSTYRSBEHOV KNYTTET TIL RYDDING/HOGST/FJERNING AV PROBLEMARTER: Ryddesag, motorsag, vernutstyr, ljà, rive.			

Andre planlagte skjøtselstiltak

ANDRE AKTUELLE SKJØTSELSTILTAK
Slått av <u>Heimværet slåttemark 2</u> i siste del av juli/august med tohjulstraktor, ljà eller ryddesag avhengig av hva som er mest effektivt. Slåtten bør finne sted etter at de fleste blomsterplantene har satt frø. Slåttetidspunktet vil variere fra år til år ut fra variasjoner i været og vekstsesongen, og de siste årene har været i Trøndelag vært mer stabilt med tanke på høytørk i august og september sammenlignet med i juli. Slåtten bør uansett skje etter 20. juli. Alt høyet fjernes etter bakketørking eller hesjing. Det er viktig at graset er tørt før det fjernes, og at det vendes flere ganger i forbindelse med tørking slik at plantene slipper frøene. Det skal ikke tilføres gjødsel eller sprøytemidler. Lokaliteten jordarbeides ikke. Slått av de delene av <u>Heimværet slåttemark 1</u> der hundekjeks ikke forekommer etter samme mal som over med slått siste del av juli eller i august. Slått av resten av lokaliteten, noe som i praksis fremdeles vil si det meste av enga, i siste halvdel av juni med tanke på videre bekjempelse av hundekjeks og etter mal fra (Vesterbukt 2017). Se ytterligere beskrivelse av tiltaket under avsnitt om planlagte restaureringstiltak. For å fremme spredning av frø av engarter som prestekrage, blåklokke og tiriltunge fra arealer i denne lokaliteten, spres graset som slås seint utover hele lokaliteten før bakketørking og vending. Dette kan være vanskelig om graset som har kommet opp siden juni er blitt høyt, men vil likevel være en fordel for

å hjelpe engarter å spre seg her, da høyet på lokaliteten ikke rakes og vendes på tradisjonelt vis. Vær nøye med å fjern avlinga i etterkant.

Om det er interesse for det, bør en vurdere å også inkludere Heimværet slåttemark 3 og 4 i slåttearealet. Samtidig bør en da sørge for at beitedyra ikke har tilgang til å beite lokalitetene hele året. Når en beiter med NoFence kan dette lett justeres. Om engene ikke lås beites disse arealene sammen med tilgrensende kystlyngheier.

KOSTNADSOVERSIKT	PRIOTITERING (ÅR)	ANTALL DAA OG KOSTNAD PER DAA	KONTROLL (ÅR)
ANDRE TILTAK: Slått, bakketørking og vending av høyet før det fjernes fra lokalitetene foruten arealer i slåttemark 1 dominert av hundekjeks.	Årlig	Heimværet slåttemark 1 og 2 og ved interesse og kapasitet også Heimværet slåttemark 3 og 4.	Årlig ved rapportering
UTSTYRSBEHOV KNYTTET TIL ANDRE TILTAK: Tohjulsslåmaskin, ljà, rive, ryddesag.			
ANNET:			

4.3 Oppfølging av skjøtselsplanen

OPPFØLGING
NESTE REVIDERING/EVALUERING ÅR: Bør revideres i 2028 med tanke på igangsatte tiltak mot hundekjeks og andre høgvekste arter. Om det ikke er igangsatt skjøtsel av lyngheia, vil det ikke være behov for revidering av lynghei-delen av planen før 5 år etter igangsettelse av skjøtsel her.
BEHOV FOR YTTERLIGERE REGISTRERING AV SPESIFIKKE NATURTYPER OG/ELLER ARTSGRUPPER: Beitemarksopp er ikke undersøkt. Insekter er undersøkt i svært liten grad.
NYLIG GJENNOMFØRTE ELLER PÅBEGYNT TILTAK SOM ER FINANSIERT: Slått av hundekjeks i arealer nær husene inkl. Heimværet slåttemark 1.
ANSVAR
PERSON(-ER) SOM HAR ANSVAR FOR Å GJENNOMFØRE TILTAKENE I SKJØTSELSPLANEN: Nærøysund kommune v/ Anne Mette Haugan

5 Detaljert beskrivelse av naturtypene på lokaliteten

LOKALITETSBESKRIVELSE HEIMVÆRET (NINFP2210084225)
NATURTYPE: Kystlynghei D4
KARTLAGT: 05.07.2022
NØYAKTIGHET: Meget god (5 - 20m)
STØRRELSE: 120,5 daa
SAMLET LOKALITETSKVALITET BASERT PÅ MILJØDIREKTORATETS INSTRUKS: Moderat lokalitetskvalitet
TILSTANDSBESKRIVELSE: Tilstand er vurdert til moderat da lokaliteten ikke var vært i bruk med brenning i nyere til, og i de seinere åra heller ikke har vært beita. Det er derfor oppslag av noe vier i enkelte søkk og mindre partier med småvokst osp og rogn på sør- og østsida i le for vinden. Det er ikke registrert fremmedarter foruten et kratt med buskfuru og ei enslig sitkagran helt ned mot husene i nordvest. Spredning er ikke observerte og heller ikke kongler. Av menneskeskapte objekter forekommer ei telefonmast med tilhørende strømforsyning og transformatorstasjon i nord, uten at dette forringer kvaliteten på lyngheia som helhet i nevneverdig grad.
NATURMANGFOLDBESKRIVELSE: Naturmangfold er vurdert til moderat i første rekke på grunn av areal (mellom 50 og 1000 daa), samt at lokaliteten har noe spredning i aldersfasene på røsslyngen inkludert en god del lyng i byggefase. Dette er trolig lyng som har kommet opp igjen etter tørken i 2014. I tillegg finnes noe eldre lyng, men innholdet av røsslyng er generelt lavt. I stedet er det mye blokkebær og kreking, i tillegg til mer fuktkrevende arter som torvull, molte og slåttestarr. I tillegg inngår gode bestander av nattfiol. På tørre forekommer blant annet tiriltunge. Av rødlistearter er kun gubbeskjegg (NT) registrert foruten en rekke fuglearter.
VERDI ETTER DN-HÅNDBOK 13: Viktig (B-verdi)
VERDIVURDERING BASERT PÅ DN-HÅNDBOK 13: Etter faktaark for kystlynghei fra 2015 oppnår lokaliteten middels vekt på areal (mellom 100 og 1000 daa med intermediære heier). Videre oppnår den også middels vekt på tilstand da lokaliteten har stått uten skjøtsel en tid og er i begynnende gjengroing med busker og unge trær, samt økende forekomster av vier og kreking. Røsslyngen som finnes er for det meste gammel og forvedet. Den oppnår høy vekt på å påvirkning da den er uten registrerte fremmedarter, og lav til middels vekt på rødlistearter da slike ikke er registrert foruten gubbeskjegg (NT), men ut fra et visst potensiale for rødlista insekter og beitemarksopp. Samlet sett gir dette verdien Viktig – B. En verdi som kan øke gjennom målrettet skjøtsel og påvisning av rødlistearter.

LOKALITETSBESKRIVELSE HEIMVÆRET SLÅTTEMARK 1 (NINFP2210084220)
NATURTYPE: Slåttemark D2.1.
KARTLAGT: 05.07.2022
NØYAKTIGHET: Meget god (5 - 20m)
STØRRELSE: 2,7 daa
SAMLET LOKALITETSKVALITET BASERT PÅ MILJØDIREKTORATETS INSTRUKS: Høy lokalitetskvalitet
TILSTANDSBESKRIVELSE: Tilstand er vurdert som god da lokaliteten er i bruk som slåttemark og skjøttes med sein slått og bakketørking av graset. Av fremmedarter forekommer noen få tuer av fagerfredløs. Lokaliteten gjødsles ikke, men har et noe oppgjødslet preg, blant annet på grunn av nærheten til havet. Lokaliteten er også tidligere undersøkt, og sammenlignet med tidligere beskrivelser, er tilstanden forbedret, blant annet gjennom at mengden hundekjeks, som i 2014 dekket store deler av lokaliteten, er betydelig redusert. Dette på grunn av at arten bekjempes aktivt med slått. Lokaliteten er også noe utvider i øst på grunn av slåtteskjøtsel i tilgrensende arealer.
NATURMANGFOLDBESKRIVELSE: Naturmangfold er vurdert til moderat da lokaliteten er liten, under 4 daa, men har sju påviste habitatspesifikke arter. Blant annet forekommer prestekrage, tiriltunge, blåklokke, beitesveve og nattfiol. Ingen rødlistearter ble registrert og ingen rødlistearter er kjent fra før. Lokaliteten er imidlertid ikke undersøkt for beitemarksopp.
VERDI ETTER DN-HÅNDBOK 13: Viktig (B-verdi)
VERDIVURDERING BASERT PÅ DN-HÅNDBOK 13: Etter faktaark for slåttemark fra 2018 oppnår lokaliteten høy vekt på areal (over 1 daa) og middels typevariasjon da enga har noe varierende fuktighets- og næringsforhold. Den oppnår lav vekt på tyngdepunktarter, da under 15 arter er registrert, og lav vekt på rødlistearter. Det er imidlertid brukbart potensiale for sjeldne og rødlistede arter av beitemarksopp og insekter i området. Samla sett oppnår den derfor middels vekt på artsmangfold. Den oppnår middels på tilstand og påvirkning ut fra at den er i bruk som slåttemark med slått og fjerning av avlinga, men har noe variabel skjøtsel om en del av restaureringen Til sist oppnår den høy vekt på landskapsøkologi, da den ligger i et gammelt sammenhengende kulturlandskap der det fremdeles finnes andre verdifulle kulturmarker og kulturmarkselementer i tillegg til store kulturhistoriske verdier. Samlet sett oppnår derfor lokaliteten verdien Viktig – B, en verdi som er i tråd med tidligere verdivurdering.

LOKALITETSBESKRIVELSE HEIMVÆRET SLÅTTEMARK 2 (NINFP2210086985)
NATURTYPE: Slåttemark D2.1.
KARTLAGT: 05.07.2022
NØYAKTIGHET: Meget god (5 - 20m)
STØRRELSE: 1,4 daa
SAMLET LOKALITETSKVALITET BASERT PÅ MILJØDIREKTORATETS INSTRUKS: Moderat lokalitetskvalitet
TILSTANDSBESKRIVELSE: Tilstand er vurdert som god da lokaliteten er i bruk som slåttemark og skjøttes med sein slått og bakketørring av graset. Fremmedarter er ikke registrert. Lokaliteten gjødsles ikke, men har et noe oppgjødslet preg, blant annet på grunn av nærheten til havet. Lokaliteten er også tidligere undersøkt, og sammenlignet med tidligere beskrivelser, er tilstanden forbedret, blant annet gjennom at mengden hundekjeks, som i 2014 dekket store deler av lokaliteten, er betydelig redusert. Dette på grunn av at arten bekjempes aktivt med slått. Lokaliteten er også noe utvider i øst på grunn av slåtteskjøtsel i tilgrensende arealer.
NATURMANGFOLDBESKRIVELSE: Naturmangfold er vurdert til lite da lokaliteten er liten, under 4 daa, og har seks påviste habitatspesifikke arter. Blant annet forekommer tiriltunge, blåklokke, beitesveve og nattfiol. Ingen rødlistearter ble registrert og ingen rødlistearter er kjent fra før. Lokaliteten er imidlertid ikke undersøkt for beitemarksopp.
VERDI ETTER DN-HÅNDBOK 13: Viktig (B-verdi)
VERDIVURDERING BASERT PÅ DN-HÅNDBOK 13: Etter faktaark for slåttemark fra 2018 oppnår lokaliteten høy vekt på areal (over 1 daa) og middels typevariasjon da enga har noe varierende fuktighets- og næringsforhold. Den oppnår lav vekt på tyngdepunktarter, da under 15 arter er registrert, og lav vekt på rødlistearter. Det er imidlertid brukbart potensiale for sjeldne og rødlistede arter av beitemarksopp og insekter i området. Samla sett oppnår den derfor middels vekt på arts mangfold. Den oppnår middels på tilstand og påvirkning ut fra at den er i bruk som slåttemark med sein slått og fjerning av avlinga, men har ligget brakk i en periode og fremdeles er noe preget av tidligere gjengroing. Til sist oppnår den høy vekt på landskapsøkologi, da den ligger i et gammelt sammenhengende kulturlandskap der det fremdeles finnes andre verdifulle kulturmarker og kulturmarkselementer i tillegg til store kulturhistoriske verdier. Samlet sett oppnår derfor lokaliteten verdien Viktig – B, en verdi som er i tråd med tidligere verdivurdering.

LOKALITETSBESKRIVELSE HEIMVÆRET SLÅTTEMARK 3 (NINFP2210086981)
NATURTYPE: Slåttemark D2.1
KARTLAGT: 05.07.2022
NØYAKTIGHET: Meget god (5 - 20m)
STØRRELSE: 1,3 daa
SAMLET LOKALITETSKVALITET BASERT PÅ MILJØDIREKTORATETS INSTRUKS: Svært høy lokalitetskvalitet
TILSTANDSBESKRIVELSE: Tilstand er vurdert som moderat da lokaliteten er gammel slåttemark som er ute av bruk. Fremmedarter er ikke registrert. Lokaliteten gjødsles ikke, men har et noe oppgjødslet preg, blant annet på grunn av nærheten til havet. Lokaliteten er også tidligere undersøkt, og sammenlignet med tidligere beskrivelser, er tilstanden stort sett uendret, og heller noe mer gjengrodd med blant annet krekling og lavvokst einer.
NATURMANGFOLDBESKRIVELSE: Naturmangfold er vurdert til lite da lokaliteten er liten, under 4 daa, og har under sju påviste habitatspesifikke arter. Blant annet forekommer tiriltunge, blåklokke, beitesveve og nattfiol. Ingen rødlistearter ble registrert og ingen rødlistearter er kjent fra før. Lokaliteten er imidlertid ikke undersøkt for beitemarksopp.
VERDI ETTER DN-HÅNDBOK 13: Lokalt viktig (C-verdi)
VERDIVURDERING BASERT PÅ DN-HÅNDBOK 13: Etter faktaark for slåttemark fra 2018 oppnår lokaliteten høy vekt på areal (over 1 daa) og lav typevariasjon da enga for det meste er ensarta. Den oppnår lav vekt på tyngdepunkter, da under 15 arter er registrert, og lav vekt på rødlistearter. Det er imidlertid brukbart potensiale for sjeldne og rødlistede arter av beitemarksopp og insekter i området. Samla sett oppnår den derfor middels vekt på artsmangfold. Den oppnår lav på tilstand og påvirkning ut fra at den er i bruk som slåttemark som har vært ute av bruk en lang periode med oppslag av mye dødt gras i tillegg til økende innslag av krekling og einer. Til sist oppnår den høy vekt på landskapsøkologi, da den ligger i et gammelt sammenhengende kulturlandskap der det fremdeles finnes andre verdifulle kulturmarker og kulturmarkselementer i tillegg til store kulturhistoriske verdier. Samlet sett oppnår derfor lokaliteten verdien Lokalt viktig – C, en verdi som er i tråd med tidligere verdivurdering.

LOKALITETSBESKRIVELSE HEIMVÆRET SLÅTTEMARK 4 (NINFP2210086979)
NATURTYPE: Slåttemark D2.1.
KARTLAGT: 05.07.2022
NØYAKTIGHET: Meget god (5 - 20m)
STØRRELSE: 1,8 daa
SAMLET LOKALITETSKVALITET BASERT PÅ MILJØDIREKTORATETS INSTRUKS: Svært høy lokalitetskvalitet
TILSTANDSBESKRIVELSE: Tilstand er vurdert som moderat da lokaliteten er gammel slåttemark som er ute av bruk. Fremmedarter er ikke registrert. Lokaliteten gjødsles ikke, men har et noe oppgjødslet preg, blant annet på grunn av nærheten til havet. Lokaliteten er også tidligere undersøkt, og sammenlignet med tidligere beskrivelser, er tilstanden stort sett uendret, og heller noe mer gjengrodd med blant annet krekling og lavvokst einer.
NATURMANGFOLDBESKRIVELSE: Naturmangfold er vurdert til lite da lokaliteten er liten, under 4 daa, og har seks påviste habitatspesifikke arter. Blant annet forekommer tiriltunge, blåklokke, beitesveve og nattfiol. Ingen rødlistearter ble registrert og ingen rødlistearter er kjent fra før. Lokaliteten er imidlertid ikke undersøkt for beitemarksopp.
VERDI ETTER DN-HÅNDBOK 13: Lokalt viktig (C-verdi)
VERDIVURDERING BASERT PÅ DN-HÅNDBOK 13: Etter faktaark for slåttemark fra 2018 oppnår lokaliteten høy vekt på areal (over 1 daa) og lav typevariasjon da enga for det meste er ensarta. Den oppnår lav vekt på tyngdepunkter, da under 15 arter er registrert, og lav vekt på rødlistearter. Det er imidlertid brukbart potensiale for sjeldne og rødlistede arter av beitemarksopp og insekter i området. Samla sett oppnår den derfor middels vekt på artsmangfold. Den oppnår lav på tilstand og påvirkning ut fra at den er i bruk som slåttemark som har vært yte av bruk en lang periode med oppslag av mye dødt gras i tillegg til økende innslag av krekling og einer. Til sist oppnår den høy vekt på landskapsøkologi, da den ligger i et gammelt sammenhengende kulturlandskap der det fremdeles finnes andre verdifulle kulturmarker og kulturmarkselementer i tillegg til store kulturhistoriske verdier. Samlet sett oppnår derfor lokaliteten verdien Lokalt viktig – C, en verdi som er i tråd med tidligere verdivurdering.

LOKALITETSBESKRIVELSE HEIMVÆRET-ØKSNHYLLA (NINFP2210086978)
NATURTYPE: Engaktig sterkt endre fastmark D5 ¹
KARTLAGT: 05.07.2022
NØYAKTIGHET: Meget god (5 - 20m)
STØRRELSE: 3,1 daa
SAMLET LOKALITETSKVALITET BASERT PÅ MILJØDIREKTORATETS INSTRUKS: Høy lokalitetskvalitet
TILSTANDSBESKRIVELSE: Tilstand er vurder til god da lokaliteten består av en smal, gresskledd bygdevei som holdes ved like gjennom bruk og delvis også slått. Mindre partier har spor etter slitasje, men for det meste er gressdekket kontinuerlig. Fremmedarter forekommer sparsomt i kantene, men ikke innenfor lokaliteten.
NATURMANGFOLDBESKRIVELSE: Naturmangfold er vurdert som moderat da lokaliteten er mellom 2 og 5 daa, og har tre registrerte habitatspesifikke arter; tiriltunge, blåklokke og prestekrage. Ingen rødlistearter ble registrert og ingen rødlistearter er kjent fra før. Lokaliteten er imidlertid ikke undersøkt for beitemarksopp, og en ubestemt art av slekten rødsporer (Entoloma) ble registrert.
VERDI ETTER DN-HÅNDBOK 13: Viktig (B-verdi)
VERDIVURDERING BASERT PÅ DN-HÅNDBOK 13: Etter faktaark for engpreget erstatningsbiotop fra 2015 oppnår lokaliteten middels vekt på areal (2-5 daa og mellom 100 og 500 m). Det er ikke registrert rødlistearter, men ut fra potensiale for sjeldne og rødlistede arter av beitemarksopp og insekter oppnår den middels vekt på parameteren. Den oppnår også middels vekt på kjennetegnende arter, da rundt 20 arter er registrert. videre oppnår den middels vekt på tilstand og hevd da den til dels er i bruk med ekstensiv slått og rydding av busker og trær. Til sist oppnår den høy vekt på påvirkning da den er uten registrerte fremmedarter. Også landskapsøkologisk er lokaliteten viktig, og ligger i et område med flere viktige kulturmarkslokaliteter og høye kulturhistoriske verdier. Samlet sett oppnår derfor lokaliteten verdien Viktig – B.

¹ Tidligere har denne naturtypen gått under navnene engpreget erstatningsbiotop og artsrik veikant

6 Kilder

- Alsaker, S., Wiik, T., Danielsen, M., et al. 2004. Sør-Gjæslingan. Forvaltnings- og skjøtselsplan. Bind 1. Kopisenteret, NTFK.
- Artsdatabanken. 2018a. Fremmedartslista 2018. <https://www.artsdatabanken.no/fremmedartslista2018>
- Artsdatabanken. 2018b. Norsk rødliste for Naturtyper 2018. <https://www.artsdatabanken.no/rodlistefornaturtyper>
- Artsdatabanken. 2021. Norsk rødliste for arter 2021. <https://artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/>
- Artsdatabanken og GBIF Norge. 2023. Artskart - internettportal for artssøk. <https://artskart.artsdatabanken.no/>
- Bratli, H., Halvorsen, R., Bryn, A., et al. 2019. Beskrivelse av kartleggingsenheter i målestokk 1:5000 etter NiN (2.2.0). Utgave 1, kartleggingsveileder nr 4, Artsdatabanken, Trondheim. https://www.artsdatabanken.no/Files/29653/Beskrivelser_av_kartleggingsenheter_m_lestokk_1_5_000.pdf
- Direktoratet for Naturforvaltning. 2007. Kartlegging av naturtyper - verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13. 2. utgave 2006 (oppdatert 2007). DN-håndbok 13. https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/dirnat2/attachent/54/handbok-13-080408_low.pdf
- Lovdata. 2010. Forskrift om fredning av Sør-Gjæslingan kulturmiljø, Vikna kommune, Nord-Trøndelag. <http://www.lovdata.no/ltavd2/filer/lf-20101001-1319.html>
- Miljødirektoratet. 2022a. Kartleggingsinstruks. Kartlegging av terrestriske Naturtyper etter NiN2. Miljødirektoratet veileder M-2209 | 2022. Versjon 24.01.2022.
- Miljødirektoratet. 2022b. Naturbase. <http://kart.naturbase.no/>
- Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. Statens Kartverk, Hønefoss.
- NGU. 2022a. Interaktivt berggrunnskart fra Norges geologiske undersøkelser sin digitale karttjeneste. <https://geo.ngu.no/kart/berggrunn/>
- NGU. 2022b. Interaktivt løsmassekart fra Norges geologiske undersøkelser sin digitale karttjeneste. http://geo.ngu.no/kart/losmasse_mobil/
- Riksantikvaren. 2022. Kulturminnesøk. Hentet 10.12.2022 fra <https://www.kulturminnesok.no/>.
- Thorvaldsen, P. og Velle, L. G. 2017. Hvordan skjøtte kystlynghei for hubro. NIBIO POP, 3(28)2017. s.4 https://nibio.brage.unit.no/nibio-xmlui/bitstream/handle/11250/2484701/NIBIO_POP_2017_3_28.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Vesterbukt, P. 2017. Skjøtselsplan for Sør-Gjæslingan: Heimværet, Vikna kommune, Nord-Trøndelag fylke. NIBIO RAPPORT. VOL. 3. NR. 56. 2017. <https://nibio.brage.unit.no/nibio-xmlui/handle/11250/2435440>
- Vesterbukt, P. og Velle, L. G. 2015. Kartlegging av viktige naturtyper på Sør-Gjæslingan, Vikna kommune, Nord-Trøndelag fylke. Bioforsk Rapport. Vol. 10 Nr. 52. 2015. <https://nibio.brage.unit.no/nibio-xmlui/handle/11250/2437444>

Vedlegg

Bilder

Figur 4. På fig. 6 i Vesterbukt (2017) sees dette gule huset og tilgrensende veikanter fulle av hundekjeks. I 2022 var det betydelig mindre hundekjeks å se etter omfattende og målbevisste tiltak mot arten. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 5. Også på dette bildet (tilsv. fig. 7 i Vesterbukt 2017) er bestandene av hundekjeks på eldre bilder tette. Til høyre sees det omtalte krattet av buskfuru (SE). Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 6. **Heimværet slåttemark 1.** Øverst: nordvestre del sett mot øst. Legg merke til spredning av fagerfredløs (SE) fra hangen og nedover mot sjøen utenfor lokaliteten. Nederst: vestre del sett mot nordøst. Her bekjempes hundekjeks aktivt. Arten finnes fremdeles, men hindres i så sette frø. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 7. **Heimværet slåttemark 2** sett mot hhv. nordvest (øverst) og nord (nederst). Enga virker næringsrik men har også innslag av en lang rekke urter. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 8. Heimværet slåttemark 3 sett mot hhv sør (øverst) og sørvest (nederst). Enga er forholdsvis grasdominert og med oppslag av tjukke mosematter. At det ikke er mer gjengrodd her, skyldes sannsynligvis at lokaliteten ligger svært eksponert for vind og vær snarere enn aktiv skjøtsel i den seinere tida. Tilsvarende arealene i fig. 12 i Vesterbukt (2017). I bakgrunnen skimtes også de noe av de nordvestre delene av lynngeiene. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 9. Heimværet slåttemark 4 sett mot nordøst (øverst) og nord (nederst). Også denne ligger utsatt til for vind og vær og er åpen til tross for lang tids driftsopphold. Øvre bilde tilsvare fig. 13 i Vesterbukt (2017). I bakgrunnen sees Flatholmen. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 10. Heier mot sørøst utsatt for gjengroing med bjørk, rogn og osp. Geiter er kjent som gode beitedyr i forbindelse med restaurering, og kan slik være gunstige med tanke på å beite lauvkratt. Tilsv. fig. 18 i Vesterbukt (2017). Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 11. Den sørlige delen av Heimværet sett mot vest. Noe rogn og lavvokst osp inngår. Tilsv. arealer på fig. 19 i Vesterbukt (2017). Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 12. Vierkratt, røsslyng og fuktig hei på sørlige del av Heimværet. Fra samme område som fig. 12. i Vesterbukt (20217). Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 13. Sørlig del av øya sett mot nord, fra samme område som forrige bilde og i samme retning som Fig. 12 i Vesterbukt (2017). Fremdeles er det lite røsslyng her, men lyngen har kommet seg etter tørkeskadene som var synlige da bidet var tatt i 2014.

Figur 14. Den oppmurte dammen hvor beitedyra ikke bør komme til er allerede inngjerda. Tilsyn av beitedyr bør også inkludere tilsyn med dette gjerdet for å hindre at dyra roter seg innenfor gjerdet. Bildet er tatt omtrent rett mot nord. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 15. Veien fra Øksnhylla, som er den nordligste delen av Heimværet og skimtes i bakgrunnen, til husene vest på Heimværet har smale striper med urterik slåtteeng i kantene og bør også videre skjøttes med tanke på å opprettholde artsmangfoldet og unngå etablering og spredning av fremmedarter og problemarter. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 16. Parti fra nordlig del av lokaliteten sett mot sør. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 17. Heimværet sett fra Langøya vest av Flatholmen. Her ser en tydelig hvor grønne skråningene ovenfor bebyggelsen er. Slåttemark nr 3 ligger mellom den gule og den røde bygningen med flytebrygger foran. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Artslister

Tabell 1: Artsliste for slåtteområdene og veikantene på Heimværet basert på feltkartlegging (05.07.2022) og eksport fra Artskart (28.02.2023) (Artsdatabanken og GBIF Norge 2023).

Artsgruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Kategori	Seneste funn
Karplanter	<i>Aconitum ×cammarum</i>	prakthjelm	NR	29.04.2015
Karplanter	<i>Allium oleraceum</i>	vill-løk	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Anthoxanthum odoratum</i>	gulaks	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Anthriscus sylvestris</i>	hundekjeks	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Arabidopsis thaliana</i>	vårskrinneblom	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Arrhenatherum elatius</i>	hestehavre	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Avenella flexuosa</i>	smyle	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Avenella flexuosa</i>	smyle	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Avenula pubescens</i>	dunhavre	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Campanula rotundifolia</i>	blåklokke	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Carex nigra subsp. nigra</i>	slåttestarr	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Carum carvi</i>	karve	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Cerastium fontanum</i>	arve	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Chamaenerion angustifolium</i>	geitrams	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Cochlearia officinalis</i>	skjorbuksurt	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Draba incana</i>	lodnerublom	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Euphrasia stricta</i>	kjerteløyentrøst	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Festuca rubra</i>	rødsvingel	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Festuca vivipara</i>	geitsvingel	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Hieracium umbellatum</i>	skjermesveve	NE	05.07.2022
Karplanter	<i>Juncus filiformis</i>	trådsiv	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Leucanthemum vulgare</i>	prestekrage	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Lotus corniculatus</i>	tiriltunge	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Luzula multiflora</i>	bakkefrytle	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Lysimachia punctata</i>	fagerfredløs	SE	05.07.2022
Karplanter	<i>Nardus stricta</i>	finnskjegg	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Picea sitchensis</i>	sitkagran	SE	05.07.2022
Karplanter	<i>Pinus mugo</i>	bergfuru	SE	05.07.2022
Karplanter	<i>Poa pratensis</i>	engrapp	LC	05.07.2022

Karplanter	<i>Polemonium caeruleum</i>	fjellflokk	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Potentilla erecta</i>	tepperot	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Ranunculus acris</i>	bakkesoleie	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Ranunculus auricomus</i> agg.	nyresoleier	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Rhinanthus minor</i>	småengkall	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Rhodiola rosea</i>	rosenrot	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Rosa rugosa</i>	rynkerose	SE	29.04.2015
Karplanter	<i>Rumex acetosa</i>	matsyre	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Salix ×smithiana</i>	namdalspil	LO	29.04.2015
Karplanter	<i>Solidago virgaurea</i>	gullris	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Vaccinium uliginosum</i>	blokkebær	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Valeriana sambucifolia</i>	vendelrot	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Veronica officinalis</i>	legeveronika	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Viola canina</i>	hundefiol	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Viola tricolor</i>	stemorsblom	LC	05.07.2022

Tabell 2: Artsliste for kystlyngheiene på Heimværet basert på feltkartlegging (05.07.2022) og eksport fra Artskart (28.02.2023) (Artsdatabanken og GBIF Norge 2023). Noen av de eldre artsfunnene er upresise og det er derfor usikkert om de faktisk er knyttet til kystlyngheiene eller til andre habitater på Heimværet. Registreringer av fugl er holdt utenfor da de fleste har lav presisjon.

Artsgruppe	Norsk navn	Vitenskapelig navn	Kategori	Seneste funn
Karplanter	<i>Luzula multiflora</i>	bakkefrytle	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Hieracium vulgatum</i> agg.	beitesvever	NE	05.07.2022
Karplanter	<i>Betula pubescens</i>	bjørk	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Vaccinium uliginosum</i>	blokkebær	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Vaccinium myrtillus</i>	blåbær	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Campanula rotundifolia</i>	blåklokke	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Scrophularia nodosa</i>	brunrot	LC	18.07.1973
Karplanter	<i>Atriplex glabriuscula</i>	bruskmelde	LC	18.07.1973
Karplanter	<i>Juniperus communis</i>	einer	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Carex canescens</i>	gråstarr	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Euphrasia nemorosa</i>	gråøyentrøst	LC	18.07.1973
Karplanter	<i>Solidago virgaurea</i>	gullris	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Hippuris vulgaris</i>	hesterumpe	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Humulus lupulus</i>	humle	LC	01.08.2002

Karplanter	<i>Antennaria dioica</i>	kattefot	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Rumex acetosa</i>	matsyre	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Comarum palustre</i>	myrhatt	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Platanthera bifolia</i>	nattfiol	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Populus tremula</i>	osp	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Sorbus aucuparia</i>	rogn	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Sorbus aucuparia</i>	rogn	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Festuca rubra</i>	rødsvingel	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Calluna vulgaris</i>	røsslyng	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Festuca ovina</i>	sauesvingel	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Chamaepericlymenum suecicum</i>	skrubbær	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Avenella flexuosa</i>	smyle	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Rhinanthus minor</i>	småengkall	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Rumex acetosella</i>	småsyre	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Viola tricolor</i>	stemorsblom	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Potentilla erecta</i>	tepperot	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Eriophorum vaginatum</i>	torvull	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Carex lasiocarpa</i>	trådstarr	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Poa annua</i>	tunrapp	LC	05.07.2022
Karplanter	<i>Puccinellia coarctata</i>	vrangsaltgras	LC	18.07.1973
Lav	<i>Lasallia pustulata</i>	blærelav	LC	19.05.2008
Lav	<i>Sphaerophorus globosus</i>	brun korallav	LC	18.07.1973
Lav	<i>Bryoria implexa</i>	flekkskjegg	LC	19.05.2008
Lav	<i>Cladonia furcata</i>	gaffellav	LC	18.07.1973
Lav	<i>Cladonia furcata</i>	gaffellav	LC	18.07.1973
Lav	<i>Cetraria aculeata</i>	groptagg	LC	19.05.2008
Lav	<i>Alectoria sarmentosa</i>	gubbeskjegg	NT	19.05.2008
Lav	<i>Ramalina siliquosa</i>	klipperagg	LC	19.05.2008
Lav	<i>Umbilicaria spodochoa</i>	kystnavlelav	LC	19.05.2008
Lav	<i>Cladonia subcervicornis</i>	kystpute	LC	19.05.2008
Lav	<i>Cladonia portentosa</i>	kystreinlav	LC	19.05.2008
Lav	<i>Lecidella elaeochroma</i>	kystsmaragdlav	LC	19.05.2008
Lav	<i>Cladonia arbuscula</i>	lys reinlav	LC	19.05.2008

Lav	Platismatia glauca	papirlav	LC	18.07.1973
Lav	Ramalina subfarinacea	steinragg	LC	19.05.2008
Lav	Nephroma arcticum	sturvrenge	LC	18.07.1973
Lav	Nephroma arcticum	sturvrenge	LC	05.07.2022
Lav	Cladonia gracilis	syllav	LC	19.05.2008
Moser	Hylocomiadelphus triquetrus	storkransmose	LC	05.07.2022
Karplanter	Aconitum ×cammarum	prakhjelm	NR	29.04.2015

DN13-beskrivelser

Her finnes beskrivelsene av slåttemarkene fra Naturbase. For beskrivelse av kystlyngheia, se Vesterbukt (2017).

Heimværet, slåttemark I

ID BN00089027

Naturtype Slåttemark

Utforming Frisk baserik eng slått

Verdi Viktig

Utvalgt naturtype Slåttemark

Registreringsdato 12.08.2013

Hevdstatus Ingen hevd

Forvaltningsplan Ja

Forvaltningsavtale Nei

Verdi begrunnelse Slåttemark med svak/middels rik vegetasjon, lite gjødselpåvirket. Lengre periode med brakklegging, men har fremdeles overvekt av slåttemarks-struktur i enga. Del av tradisjonelt kulturlandskap som også inneholder kulturminner som er viktige for biomangfoldet. Svak verdi. Må startes skjøtsel i form av slått for å opprettholde verdien.

Innledning Områdebeskrivelsen er utarbeidet av Bioforsk Midt-Norge v/Per Vesterbukt. Dette er i forbindelse med oppfølging av handlingsplan for slåttemarker i Nord-Trøndelag, på oppdrag fra grunneier og Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Det ble tatt befaring i felt 12.8.2013, utført av Per Vesterbukt og Line Johansen.

Beliggenhet og naturgrunnlag Lokaliteten ligger på øya Heimværet ved Sør-Gjæslingan, Vikna kommune. Sør-Gjæslingan er et fraflyttet fiskevær som nå er et vernet kulturmiljø med turistnæring. Området omfatter en samling av ca. 80 øyer, holmer og skjær og ligger ytterst i Folda. Heimværet er den største av øyene i Sør-Gjæslingan. Øya er også den høyeste med 38 moh. Beliggenheten ytterst i Folda gjør vegetasjonen utsatt for både vindslitasje og saltpåvirkning. Slåttemarka er veldrenert, noe baserik mark med tynt jorddekke på berg, noe tørkeutsatt. Forholdsvis flatt. Den grenser i sør og vest ned mot strandberg og sjøen. I nordøst med tilgrensing mot kystlynghei, og mot enkelte hus som inngår i bebyggelsen på Heimværet. Berggrunnen består av migmatittgneis med granittisk til granodiorittisk sammensetning, bare delvis med øyetekstur, stedvis bandet, med band av diorittisk eller amfibolittisk sammensetning.

Naturtyper og utforminger Naturtypen er D01 slåttemark, med utforming D0110 Baserik eng. Vegetasjonstypen er G10 – Hestehavre-eng.

Artsmangfold En kunne kanskje forvente å finne naturtypen strandeng på den aktuelle lokaliteten, grunnet beliggenheten ned mot sjøen. Springfløa når ikke opp i enga, men saltpåvirkningen kan likevel være betydelig som følge av sjøsprøyt. Det ble imidlertid ikke registrert større utbredelse av salttolerante arter og engarealet innehar i stedet slåttefavoriserte arter (eks. dunhavre, rødkløver, gulaks), slik at naturtypen derfor utgjør slåttemark. Feltsjikt relativt høyt og frodig (20-100 cm) med både høyvokste og lave urter, flekkvis glisne åpne partier samt noe nakent berg. Svakt/middels rik flora der mengdearter består av engkvein, geitsvingel, hundekjeks og hestehavre. Andre mengdearter med noe mindre utbredelse er stornesle,

småengkall, gulaks og rød jonsokblom. Det ble også registrert bl.a. fuglevikke, dunhavre, småsyre, vanlig vendelrot, tiriltunge, kjerteløyentrøst, stemorsblomst, rødsvingel, engfrytle og rødkløver. Totalt ble det påvist 17 naturengarter (Som definert i Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker). Ingen rødlistearter registrert. Den rike forekomsten med hestehavre (mengdeart) og dunhavre tilsier tørkeutsatt og noe baserik mark, og vegetasjonstypen kan nok best plasseres inn under G10 – Hestehavre-eng. Et smalt lavere sig mer næringsrikt med frodigere feltsjikt går gjennom enga.

Påvirkning Tidligere slåttemark som nok også ble beitet. Brakklagt og kun sporadisk slått de senere år, noe som synliggjøres gjennom flekkvis tett utbredelse med stornesle og hundekjeks. Ikke utsatt for gjengroing. Lite gjødselepåvirket, noe også tilstedeværelsen av dunhavre indikerer.

Fremmede arter Ingen

Råd om skjøtsel og hensyn Det bør gjenoppstartes skjøtsel i form av slått. Det anbefales at enga slås med lett redskap én gang i året på sensommeren, etter ca. 15. juli. Graset bakketørkes, rakes, vendes, evt. hesjes før det fjernes, dette for å opprettholde frømodning og frøspredning blant engartene på slåttemarka. Hvis graset fra slåttan kastes bør det ikke deponeres i kantsoner på enga, da dette gir en gjødslingseffekt fra gras under nedbryting. Slåttemarka som helhet er forholdsvis flat men har småkupert og steinete mark, utgjør derfor middels tungdrevet areal. Vedrørende restaureringstiltak så ligger enga i et åpent landskap med tilgrensende hageplen og lynghei, og det er i dag ikke kratt/kantskog eller gjengroingsskog som grenser inntil enga. Ved evt. oppslag av kratt, busker eller trær i kantsonene bør disse hugges ut og fjernes. For å unngå skader på undervegetasjonen anbefales evt. rydding på frossen mark. Dette gjelder særlig med tanke på kjøreskader ved bruk av traktor eller andre tunge landbruksmaskiner. Mindre busker og oppslag kan også fjernes på sommeren når det er tørt og mye av biomasse er samlet i bladene. Ved evt. oppkomme av fremmede treslag bør disse fjernes. Ved hogst er det viktig at ryddeavfall, kvist, stubber og lignende blir samlet og brent på egnede steder, og helst fraktet ut av området. Dette for å unngå unødig oppgjødsling. Ryddeavfall som ligger spredd utover vil kunne favorisere hurtigvoksende og konkurransesterke arter som er uønsket i vegetasjonen.

Landskap Ja. Sør-Gjæslingan er i dag et vernet kulturmiljø. I dette inngår også kulturlandskapet på øyene, og slåttemarka på Heimværet utgjør en sentral og viktig del av et helhetlig kulturlandskap med slåttemark, beitemark og kystlynghei i fiskeværet.

Areal fra kartobjekt (daa) 2,3

Kommuner 5060 (Nærøysund)

KilderVesterbukt, Per 2013.

Heimværet, slåtte­mark II

ID BN00089031

Naturtype Slåtte­mark

Utforming Frisk baserik eng slått

Verdi Viktig

Utvalgt naturtype Slåtte­mark

Registreringsdato 12.08.2013

Hevdstatus Ingen hevd

Forvaltningsplan Ja

Forvaltningsavtale Nei

Verdi begrunnelse Slåtte­mark med lite gjød­sel­på­virkning. Lengre periode med brakk­leg­ging, men har fremde­les overvekt av slåtte­marks­struk­tur i enga. Del av tradisjonelt kul­tur­land­skap som også inneholder kul­tur­min­ner som er viktige for bio­mang­foldet. Må startes skjøtsel i form av slått for å opprettholde verdien.

Innledning Det ble foretatt befar­ing med avgrensning og verdivurdering i felt 12.8.2013, utført av Per Vesterbukt og Line Johansen. Mer detaljert områ­de­be­skrivelse vil bli klar når skjøt­sel­planen er ferdig vår 2014.

Beliggenhet og naturgrunnlag Lokaliteten ligger på øya Heimværet ved Sør-Gjæslingan, Vikna kommune. Sør-Gjæslingan er et fraflyttet fiskevær som nå er et vernet kul­tur­miljø med turistnæring. Området omfatter en samling av ca. 80 øyer, holmer og skjær og ligger ytterst i Folda. Heimværet er den største av øyene i Sør-Gjæslingan. Øya er også den høyeste med 38 moh. Beliggenheten ytterst i Folda gjør vegetasjonen utsatt for både vindslitasje og saltpåvirkning. Slåtte­marka er veldrenert, noe baserik mark med tynt jord­dekke på berg, noe tørkeutsatt. Forholdsvis flatt. Den grenser i sør og vest ned mot strandberg og sjøen. I nordøst med tilgrensing mot kystlynghei, og mot enkelte hus som inngår i bebyggelsen på Heimværet. Berggrunnen består av migmatittgneis med granittisk til granodiorittisk sammensetning, bare delvis med øyetekstur, stedvis bandet, med band av diorittisk eller amfibolittisk sammensetning.

Naturtyper og utforminger -

Artsmangfold -

Påvirkning -

Fremmede arter -

Råd om skjøtsel og hensyn -

Landskap -

Areal fra kartobjekt (daa) 1,2

Kommuner 5060 (Nærøysund)

Kilder Vesterbukt, Per 2013.

Heimværet

Felles eldre beskrivelse for det som i denne skjøtelsesplanen er omtalt som Heimværet slåttemark 3 og Heimværet slåttemark 4.

ID BN00106390

Naturtype Slåttemark

Utforming Frisk fattigeng slått

Verdi Lokalt viktig

Utvalgt naturtype -

Registreringsdato 12.06.2014

Hevdstatus -

Forvaltningsplan Nei

Forvaltningsavtale Nei

Verdi begrunnelse Mindre artsrik slåttemark med svak slåttemarksstruktur. Stor helhetlig landskapsverdi for Sør-Gjæslingan. Ingen hevd. Preget av brakklegging med tykt mosedekke og påbegynnende etablering med lyngarter. Svak verdi, med fare for å utgå som naturtype ved videre fravær av skjøtsel.

Innledning Lokaliteten er oppsøkt av Liv Guri Velle og Per Vesterbukti forbindelse med kartlegging av naturtyper på Sør-Gjæslingan i Vikna kommune, utført av Bioforsk.

Beliggenhet og naturgrunnlag Heimværet er av de største øyene og ligger sentralt på Sør-Gjæslingan. Øya innehar sammen med Flatholmen flertallet av bygningsmassen på Sør-Gjæslingan. I sør forholdsvis bratt og kupert, med flatere høydedrag, 38 moh., noe slakere terreng i norddelen. Generelt grunt på berg, vindutsatt, og stedvis stor andel av nakent berg. Berggrunn med migmatittgneis med granittisk til granodiorittisk sammensetning, bare delvis med øyetekstur, stedvis bandet, med band av diorittisk eller amfibolittisk sammensetning.

Naturtyper og utforminger Naturtypen er D01-Slåttemark med Utforming D0104- Frisk fattigeng. Vegetasjonstypen er etter Fremstad (1997) G4a – Frisk fattigeng, engkvein-rødsvingel-gulakseng, vanlig utforming.

Artsmangfold Mindre artsrik slåttemark der slåttestarr, skrubbær, gullris og engsyre er mengdearter. Krekling i ferd med å etablere seg i enga. Også innslag av mer slåttefavoriserte arter som hestehavre, engrapp, gulaks, kjerteløyentrøst, engsoleie, vendelrot, engfiol, geitsvingel, smyle, sølvbunke og engsoleie. Ingen rødlistearter registrert.

Påvirkning Nedtegnelser fra 1913 angir at Heimværet ble disponert av leilendingsbruka som innmark (dyrk-ning og slått), og en kan anta at slått har vært særlig utbredt på vestre del av Heimværet. Tidligere bruk inkluderte også torvtekt. Tidligere slåttemark, usikkert hvorvidt det også ble beitet på øya. Deler av enga ble slått helt fram til 1993. I dag preget av lang tids brakklegging i form av tett strølag, tykt mosedekke, innslag av krekling og generelt artsfattig. Nitrofile stauder som f.eks. brennesle og hundekjeks er imidlertid nesten fraværende i slåttemarka. Ingen/lite gjødselpåvirket.

Fremmede arter Ingen

Råd om skjøtsel og hensyn Målet for restaureringen bør være å starte opp med årlig slått. Dette vil på sikt føre til reetablering av slåttefavoriserte arter i enga, og kan på et senere tidspunkt gi verdiøkning av slåttemarka. For optimal skjøtsel er det viktig å anvende driftsformer som ligner mest mulig på den tradisjonelle, noe som innebærer fravær av gjødsling, sent slåttetidspunkt, bakketørke/hesje gras og bruk av lette redskaper.

Landskap Sør-Gjæslingan er i dag et fredet kulturmiljø, og i dette inngår også kulturlandskapet på øyene. Slåttemarkene på Heimværet utgjør en viktig del av et helhetlig kulturlandskap med slåttemark, naturbeitemark og kystlynghei i fiskeværet.

Areal fra kartobjekt (daa) 3,1

Kommuner 5060 (Nærøysund)

Kilder

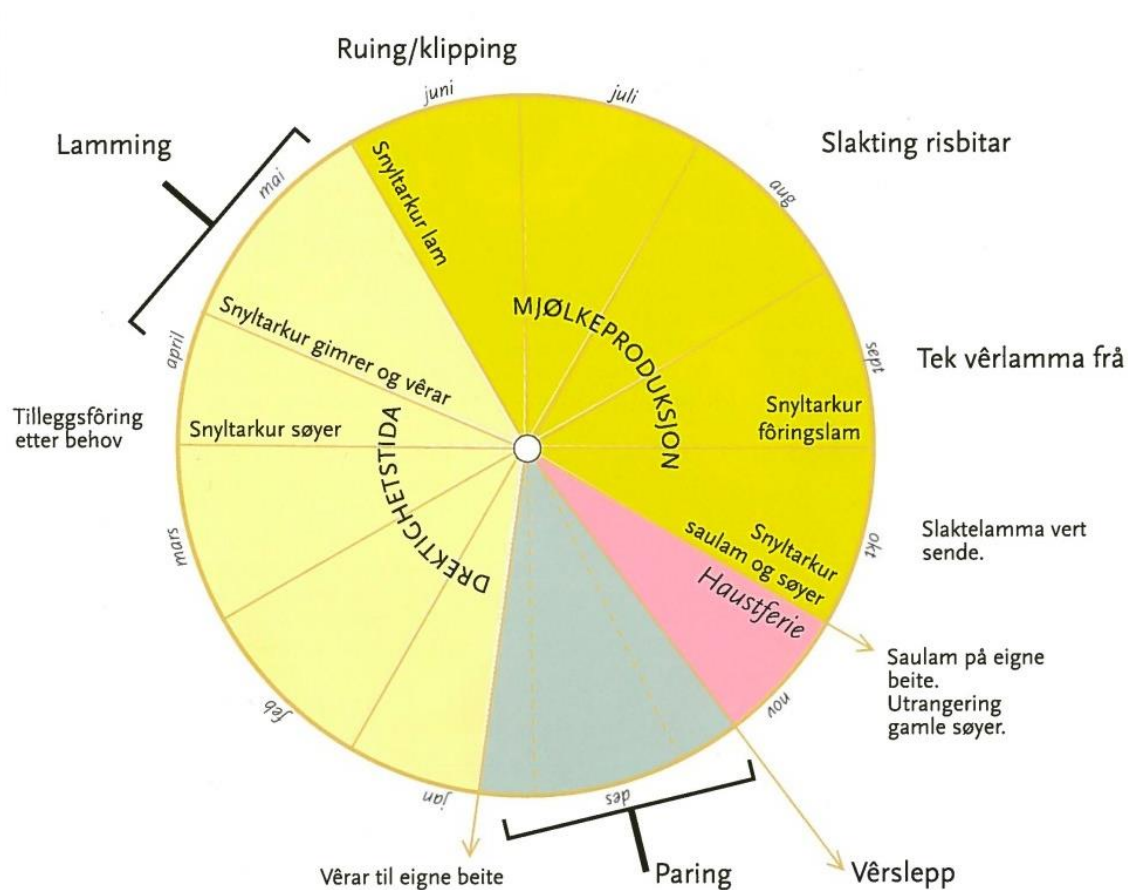
Nord-Trøndelag fylkeskommune 2004. Forvaltnings- og skjøtselsplan for Sør-Gjæslingan <http://www.sor-gjaeslingan.no/Userfiles/Sites/files/forvaltningsplan1.pdf>

Vesterbukt, P. & Vell, L. G. 2015. Kartlegging av viktige naturtyper på Sør-Gjæslingan Vikna kommune, Nord-Trøndelag fylke. Bioforsk Rapport Vol. 10 Nr. 52 2015. <http://www.bioforsk.no/ikbViewer/Content/121899/Bioforsk%20RAPPORT%2010%20%2852%29.pdf>

Eksempel på villsaudrift gjennom året fra Grøneng (Sogn og Fjordane)

Kilde: Villsauboka Buer, H. 2011. Villsauboka. Selja Forlag, Florø.

Kommentar: Denne modellen har en noe høy bruk av parasittbehandling. Merk at parasittbehandling og behandling mot utøy (flått og sauekrabbe) må vurderes lokalt.

SNO-retningslinjer for lyngbrenning

Til: Ansatte i SNO og tjenesteytere

Fra: SNO-sentralt

Dato: Gjeldende fra 2011

Mange verneområder langs kysten innehar store areal med kystlynghei. Dette er en menneskeskapt naturtype som er avhengig av bruk for å bestå. Hvis bruken opphører, vil områdene gro til med busker og trær. Fremmede arter som bergfuru og/eller sitkagran har også blitt plantet mange steder, og er i dag i full spredning. Lyngbrenning er en rask og kostnadseffektiv måte å skjøtte kystlyngheia på. Målet er å få fram en mosaikk av vegetasjonsflater med røsslynghei i ulike alder. Da vil heia få størst variasjon og vil også få best forverdi. Lyngbrenning i kombinasjon med beiting er den beste måten å skjøtte lynghei på. Hvis det i lyngheia er stort oppslag av busker og trær bør dette ryddes før man brenner. Men man kan med fordel la noe stå igjen da treklynger kan brukes som skjul for dyra og beite. Antall år mellom lyngbrenninger kan variere (fra åtte år til over 20 år). Sjekk røsslyngtilstanden; gammel og grov lyng bør brennes, men vær klar over at regenereringa etter brann kan ta noen år og det er viktig å følge med på dette slik at ikke all røsslyng brennes før ny kommer tilbake. Det beste er å brenne FØR mosemattene får mulighet til å bli heldekkende. Husk fotodokumentasjon før, under og etter arbeidet.

Før brenning

- Skjøtselshjemmel gjennom verneforskrift eller NML § 47, og bestilling fra forvaltningsmyndigheten skal foreligge
- Det er kommunen som er myndighet vedrørende åpen brenning. Åpen brenning er bare tillatt dersom kommunen har åpnet opp for dette gjennom "Forskrift om åpen brenning og brenning av avfall i småovner". Sjekk om kommunen har åpnet opp for dette. I motsatt fall må det søkes dispensasjon fra forbudet
- Stedlig politi skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning
- Brannvesenet skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning
- Naboer og grunneier skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning
- Ha en plan for hvordan brannen kan slukkes
- Planlegg godt hvor det skal brennes – en mosaikkstruktur mellom brente og ubrente flater er å foretrekke. Finnes det naturlige avslutningslinjer (som stier, myrkanter eller tjern) eller må det brennes branngater? Ei branngate bør ha en bredde på 5-6 m
- Brenn alltid mens jorda er fuktig eller det er tele i jorda (sein høst til tidlig vår fram til seinest 15. april)
- Ta hensyn til fugl. Brenningen bør skje før hekketiden. I de sørligste delene av kysten er ærfugl og grågås vanligvis i gang med hekking i mars måned, og brenning i slike områder bør derfor være avsluttet innen 15. mars
- Ta hensyn til fornminner og kulturminner

Under brenning

- Brenn bare under gunstige værforhold; laber bris er passe vindstyrke
- Vanligvis brenner man med vinden

- Ha godt med mannskap og slukkeutstyr (brannvifter, spader med lange skaft, snøskuffer etc.)
- Brannen kan startes med en propanblåselampe. Det er en fordel å tenne på flere steder slik at det danner seg en brannfront
- Ved slukking; vær bak flammene og slukk brannen fra kilden. Slukk brannen på bakketoppen. Da mister flammene noe av kraften og er lettere å slukke
- Bruk arbeidsklær av bomull eller ull, kraftige støvler, lue og arbeidshansker

Etter brenning

- Gå aldri fra et område hvor det fortsatt kommer røyk. Forsikre deg om at brannen er godt slukket
- Ha beredskap ved behov for etterslukking
- Få inn på kart hvilke områder som er brent og når de er brent
- Stedlig politi skal alltid varsles etter at brenningen er avsluttet
- Brannvesenet skal alltid varsles etter at brenningen er avsluttet
- Naboer og grunneier skal alltid varsles og etter at brenningen er avsluttet

Biofokus

– for et godt kunnskapsgrunnlag

Biofokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. Biofokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. Biofokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. Biofokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir den digitale rapportserien **Biofokus rapport**.

Biofokus rapport 2023–052
ISSN 1504-6370
ISBN 978-82-8449-223-0

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
biofokus.no